

Feiten & Cijfers

WWW.RATHENAU.NL • 2016



Rathenau Instituut

De publieke kennisorganisaties

Lionne Koens, Catherine Chiong Meza,

Patricia Faasse, Jos de Jonge

In deze publicatie geven we een feitelijk overzicht van een groep kennisinstellingen die tot nu toe onderbelicht was binnen de Nederlandse kennisinfrastructuur. We noemen ze Publieke Kennisorganisaties vanwege hun publieke functie en de breedte van hun kennistaken.

1 Inleiding

De publieke kennisorganisaties vormen een aparte groep binnen de Nederlandse kennisinfrastructuur, naast de universiteiten, de universitair medische centra, en de onderzoeksinstituten van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Hoewel elke organisatie uniek is in taakopvatting en missie, delen de publieke kennisorganisaties een aantal onderscheidende kenmerken. Het belangrijkste daarvan is dat zij wetenschappelijk onderzoek, gericht op een bepaald onderwerp, combineren met kennisintensieve dienstverlening. Hun bestaansrecht ligt dan ook niet primair bij kennisvermeerdering door onderzoek, zoals bij de universiteiten het geval is, maar bij deze kennisintensieve dienstverlening.

Tot nu ontbrak een kader om taak en positie van deze instituten te beschrijven en te begrijpen. Het Rathenau Instituut heeft deze Feiten & Cijfers publicatie opgesteld om in dit hiaat te voorzien en daarmee dit wezenlijke onderdeel van de kennisinfrastructuur van Nederland in beeld te brengen.

Inhoud

1	Inleiding	1
2	De groep publieke kennisorganisaties	5
3	Selectiecriteria en functies	6
4	Kerngegevens; inkomsten en personeel	9
5	Planbureaus en departementale kennisorganisaties	13
6	Beleidsuitvoerende kennisorganisaties	17
7	TO2 instellingen	20
8	Stichtingen	26
9	Publieke kennisorganisaties met een opleidingsdoelstelling	30

Het Rathenau Instituut stimuleert de publieke en politieke meningsvorming over wetenschap en technologie. Daartoe doet het instituut onderzoek naar de organisatie en ontwikkeling van het wetenschapssysteem, publiceert het over maatschappelijke effecten van nieuwe technologieën, en organiseert het debatten over vraagstukken en dilemma's op het gebied van wetenschap en technologie.

2 De publieke kennisorganisaties

Het Rathenau Instituut voert in het kader van het thema 'kennis voor beleid' van het werkprogramma onderzoek uit naar de publieke kennisorganisaties hetgeen uitmondt in een reeks publicaties, waarvan de eerste in 2014 verscheen onder de titel *Verstand op veilig*. In de loop van 2016 zullen nog twee publicaties volgen: een over de positie en functie van publieke kennisorganisaties op het gebied van gezondheid, en een op het gebied van water(beheer). Deze zullen ingaan op de kwalitatieve vraag naar het belang van deze organisaties voor hun verschillende stake-holders en de veranderingen waaraan ze onderhevig zijn.

De kennisintensieve dienstverlening van de publieke kennisorganisaties kent vijf vormen: beleids-ondersteunend onderzoek, beleidsuitvoering (waaronder wettelijke taken), kennisontwikkeling voor maatschappelijke stakeholders (bedrijven en publieke organisaties), opleiding, en de borging van essentiële faciliteiten, data en kennis. Op deze manieren vullen de publieke kennisorganisaties verantwoordelijkheden in van de rijksoverheid, zoals vaccineren tegen ziektes (RIVM), bewaken van voedselveiligheid (DLO) en bescherming tegen zee en rivierwater (Deltares).

Individueel zijn de meeste publieke kennisorganisaties wel bekend, maar als groep zijn ze in beleids-discussies nauwelijks zichtbaar. Dat is toe te schrijven aan hun heterogene karakter. Ze vallen niet onder de wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), maar dragen wel bij aan de wetenschappelijke kennisbasis van Nederland. De meeste van hen vallen dan ook niet onder het ministerie van OCW, maar zijn verbonden met een eigen kerndepartement. Ze worden (deels) publiek gefinancierd, maar hun relatie met de rijksoverheid varieert: sommige zijn onderdeel van een departement, anderen staan meer op afstand. Ze leggen verantwoording af aan de rijksoverheid, maar kennen daarnaast vele andere, eveneens heterogene stakeholders. Zo zijn ze voor de bepaling van de kwaliteit van hun kennis afhankelijk van het oordeel van de wetenschappelijke peers, maar voor een inschatting van hun maatschappelijke impact aangewezen op het oordeel van burgers en bedrijven. Ze borgen publieke waarden, maar ervaren dat die veranderlijk zijn, en afhankelijk van ontwikkelingen binnen het politieke discours.

In dit rapport hebben we enkele kerngegevens van de publieke kennisorganisaties in kaart gebracht: hun financiering en personeelsopbouw. Naar aanleiding daarvan stellen we het volgende vast.

- In 2014 genereren de publieke kennisorganisaties in totaal € 2.139 miljoen aan inkomsten en bieden werkgelegenheid aan ruim 14.500 fte.
- Daarvan komt € 1.021 miljoen¹ in de vorm van institutionele financiering, oftewel structurele bijdragen van de rijksoverheid.² Dit bedrag bestaat uit institutionele bijdragen en meerjarige programma-financiering. Deze inkomsten worden niet in competitie verkregen en zijn gebaseerd op meerjarige afspraken tussen de kennisorganisatie en de financierende ministeries. Ze zijn deels bedoeld om de kennisorganisaties en hun faciliteiten in stand te houden, en deels verbonden aan specifieke taken of een onderzoeksprogrammering voor het beleidsondersteunend onderzoek, die jaarlijks door het financierende ministerie in samenwerking met de organisaties wordt ingevuld.
- Naast deze structurele financiering vanuit de rijksoverheid verkrijgen de publieke kennisorganisaties inkomsten in competitie. Deze hebben de vorm van contracten met publieke en private partijen, projectfinanciering en/of onderzoekopdrachten. Ook verkrijgt een aantal organisaties inkomsten uit de verkoop van bijvoorbeeld data, licenties of andere diensten, zoals bibliotheek-abonnementen, cursussen en de verhuur van faciliteiten.

1 Dit bedrag is exclusief de inkomsten van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) en Stichting Wetenschappelijk Onderwijs en Onderzoek Nederlandse Defensie Academie (SWOON-NLDA). De financiële gegevens van het KiM zijn niet beschikbaar (maken onderdeel uit van de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M)). Van SWOON-NLDA zijn pas vanaf 2012 gegevens beschikbaar; opname in de totale resultaten zou een vergelijking met eerdere jaren vertekenen.

2 Het is niet mogelijk deze structurele bijdrage te vergelijken met de totale uitgaven voor R&D zoals weergegeven in de TWIN-publicaties (Totale investeringen in Wetenschap en INnovatie), omdat de structurele bijdragen aan deze organisaties niet allemaal gekoppeld zijn aan onderzoekstaken, vallen ze niet volledig onder de TWIN-cijfers.

- De totale inkomsten van de publieke kennisorganisaties dalen over de periode 2010-2014 met 8 procent (€ 191 miljoen). De institutionele financiering daalt met 7 procent (€ 79 miljoen). De overige inkomstenbronnen dalen met 8,4 procent (€ 97 miljoen).
- De daling in institutionele financiering is het sterkst bij de publieke kennisorganisaties die opleiding en onderzoek combineren (19 procent) en de organisaties voor toegepast onderzoek (TO2-instellingen) (14 procent). Alleen bij de beleidsuitvoerende kennisorganisaties neemt de institutionele financiering toe met 3,5 procent. De uitzondering daarop is het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), waar deze inkomstenbron met 18 procent daalt.

In tabel 1 vindt u een aantal kerngegevens van de 29 publieke kennisorganisaties.

4 De publieke kennisorganisaties

Tabel 1 Kerngegevens publieke kennisorganisaties

Naam	Jaar van oprichting**	Kerndepartement*** /****	Juridische status (2015)	Omzet in 2014 (x 1.000)	Aantal fte (2014)*****
KNMI	1854	I&M	Agentschap	58.953	354,2
CBS	1899	EZ	ZBO*****/RWT	176.593	1.777,0
RIVM	1909	VWS (I&M, EZ)	Agentschap	*****339.365	1.376,9
NLR	1919	EZ (I&M, Defensie)	Stichting	80.153	553,0
MARIN	1929	EZ (I&M, Defensie)	Stichting	42.720	366,0
TNO	1932	EZ (I&M, Defensie, SZW)	ZBO/RWT	424.192	2.736,0
DLO	1938	EZ	Stichting/RWT	330.061	2.496,0
CPB	1945	EZ	Planbureau	14.846	140,7
ECN	1955	EZ (I&M)	Stichting	76.164	450,0
SWOV	1962	I&M	Stichting	5.684	42,4
Boekmanstichting	1963	OCW	Stichting	*****1.168	7,9
WODC	1973	V&J	Departementaal	11.536	94
SCP	1973	VWS	Planbureau	*****11.133	82,6
Clingendael	1983	BuZa	Stichting	9.700	*69,7
NIVEL	1985	VWS	Stichting	15.344	156,7
VeiligheidNL	1985	VWS	Stichting	6.031	41,8
Politieacademie	1992	V&J	ZBO/RWT	179.735	1.485,4
Trimbos-instituut	1996	VWS	Stichting	17.895	164,0
NFI	1999	V&J	Agentschap	75.335	516,8
Mulier Instituut	2002	VWS	Stichting	1.946	18,9
SWOON-NLDA	2005	Defensie	Stichting/RWT	13.669	118,0
KiM	2006	I&M	Departementaal	-	25,5
Geonovum	2007	I&M (EZ)	Stichting	4.150	13,4
Movisie	2007	VWS	Stichting	14.441	121,3
NJi	2007	VWS	Stichting	14.327	96,1
Vilans	2007	VWS	Stichting	31.005	140,0
Deltares	2007	EZ	Stichting	104.082	745,0
PBL	2008	I&M	Planbureau	30.200	218,0
(N)IFV	(1996) 2013	V&J	ZBO/RWT	*****62.530	210,0

Rathenau Instituut

Bronnen: websites (alle organisaties); jaarverslagen (CBS, Clingendael, DLO (WUR), ECN, Mulier Instituut, (N)IFV, NFI, NJi, RIVM, SCP, SWOV, TNO, VeiligheidNL, Vilans); jaarrekeningen (Boekmanstichting, NLR, Politieacademie, Trimbos-instituut, VeiligheidNL); financieel verslag (Movisie); informatie opgevraagd (CPB, Deltares, MARIN, NIVEL, PBL, SWOON-NLDA, WODC); Jaarverslag en slotwet ministerie van Infrastructuur en Milieu (KNMI), Klein Haarhuis, Hagen en Scheepmaker, 2009; Klinkert, 2011, lijst agentschappen rijksoverheid; Tops en Van der Wal, 2010; ZBO-register.

* Het aantal fte van deze organisaties is berekend op basis van gegevens uit eerdere jaren.

** De gegevens onder 'Jaar van oprichting' gaan over de totstandkoming van de organisaties in de huidige samenstelling. Sommige organisaties zijn voortgekomen uit een fusie van oudere organisaties.

*** Tussen haakjes en recursieerd: de ministeries die – naast het kerndepartement – met programmafinanciering structureel bijdragen aan de financiering van de kennisorganisatie.

**** Zie bijlage C voor een verklaring van de afkortingen.

***** De status van ZBO is niet toegekend aan het CBS, maar aan de directeur-generaal van het CBS en de Centrale Commissie voor de Statistiek, die toezicht houdt op het CBS.

***** Het gaat hier om zowel vast als tijdelijk personeel. De huidige dataverzameling laat het maken van een consequent onderscheid niet toe.

***** Een aantal organisaties beheert geld dat door of voor anderen wordt uitgegeven:

- Het RIVM gebruikt een deel van zijn inkomsten voor regiefuncties (zie bijlage A), zoals de coördinatie van het Rijksvaccinatieprogramma en de bevolkingsonderzoeken. Het RIVM geeft dit geld niet zelf uit, maar verdeelt het over de uitvoerende instanties.
- De Boekmanstichting ontvangt € 160.000 voor de organisatie en uitreiking van de Johannes Vermeer Prijs. € 100.000 daarvan is prijzengeld.
- Het SCP ontving van 2010 tot en met 2014 een bijdrage voor de RMO (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling), waarvan het secretariaat bij het SCP was ondergebracht.
- Het IFV verwert en beheert met een deel van de inkomsten materieel, uitrusting en telecommunicatievoorzieningen voor politie en veiligheidsregio's.

2 De groep publieke kennisorganisaties

De overheid is van oudsher verantwoordelijk voor maatschappelijke domeinen als veiligheid, openbare orde, gezondheidszorg, huisvesting, sociale zekerheid, onderwijs en wetenschap. Om op deze terreinen adequaat te kunnen functioneren, is kennis nodig. Die kennis, en het onderzoek waarop ze gefundeerd is, is in de loop der tijd geïnstitutionaliseerd in specifieke organisaties (zie tabel 1). Binnen de Nederlandse kennisinfrastructuur vormen ze een heterogene groep. We kennen ze doorgaans in verschillende rollen: ze monitoren maatschappelijke ontwikkelingen, evalueren beleid, maken bestaande kennis inzichtelijk en toegankelijk, waarschuwen bij calamiteiten, geven voorlichting en ondersteunen bedrijven bij het ontwikkelen van innovaties. Er is (nog) geen algemene naam waaronder deze organisaties algemeen bekend zijn.³ Wij noemen ze publieke kennisorganisaties: publiek omdat ze voor een deel publiek gefinancierd zijn, en kennisorganisaties om oog te kunnen houden voor hun bredere kennistaken.

Ze onderscheiden zich van bijvoorbeeld universiteiten en de onderzoeksinstituten van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) doordat ze wetenschappelijk onderzoek combineren met kennisintensieve dienstverlening⁴ aan overheid, bedrijfsleven, maatschappij en non-profitorganisaties. Op die manier dragen ze bij aan de ontwikkeling van overheidsbeleid, voeren ze klassieke overheidstaken uit of borgen ze een aantal publieke waarden en diensten waarvoor de overheid verantwoordelijk is.

Vanuit dit perspectief zijn er verschillende redenen voor hun bestaan als publieke kennisorganisatie (zie o.a. Blankesteyn et al., 2014). Ten eerste hebben ze een calamiteitenfunctie, bijvoorbeeld bij het bewaken van de voedselveiligheid, het voorkomen van infectieziekten en het waarschuwen bij extreme weersomstandigheden. Ten tweede bieden ze een oplossing voor marktfalen, door diensten te leveren die zonder inmenging van de overheid niet of niet voldoende tot stand zouden komen. Ten derde garanderen deze organisaties de continuïteit van een stabiele kennisbasis waarmee maatschappelijke problemen nu en in de toekomst kunnen worden opgelost.⁵

Zo dragen deze organisaties bij aan bijvoorbeeld voedselveiligheid en het oplossen van misdrijven. Ze zorgen ook voor spreiding van opgedane kennis, zodat bijvoorbeeld inzichten over de effectiviteit van medische behandelingen opgedaan in Zeeland gedeeld kunnen worden met artsen in Friesland of Limburg. Daarnaast maken ze innovaties mogelijk die op de markt niet tot stand komen, bijvoorbeeld omdat het bedrijfsrisico te groot is. En ze zorgen ervoor dat beleidsmakers toegang hebben tot de recente wetenschappelijke inzichten en maatschappelijke ontwikkelingen op de korte en lange termijn.

De laatste decennia is er echter steeds meer discussie over wat een overheidstaak is, wanneer er sprake is van marktfalen, en wanneer daarmee verbonden taken bij deze organisaties belegd moeten worden. Dit leidt tot veranderingen in de organisatie en aansturing van de publieke kennisorganisaties (zie o.a. OECD, 2011; Blankesteyn et al., 2014). Onder invloed van het *new public management* zien we bijvoorbeeld een toename van vraaggestuurd onderzoek: ministeries stellen zich op als opdrachtgever en een steeds groter deel van de vaste financiering van de publieke kennisorganisaties wordt verbonden aan specifieke opdrachten. Ook worden publieke kennisorganisaties aangemoedigd meer inkomsten uit competitie te verkrijgen, bijvoorbeeld door zich meer op de markt te richten.

Daarnaast moeten de publieke kennisorganisaties reageren op veranderingen in hun omgeving. De opkomst van private aanbieders van voorheen publieke diensten (bijvoorbeeld in de meteorologie), nieuwe maatschappelijke vraagstukken, veranderingen in overheidsbeleid en de toenemende rol van valorisatie bij de universiteiten kunnen leiden tot discussies over de rol en positie van de publieke kennisorganisaties.

3 Recent ontstond het 'netwerk van rijkskennisinstellingen en planbureaus' – een samenwerkingsverband tussen "acht rijkskennisinstellingen en drie planbureaus, die allen in publieke dienst aan publieke taken werken". Voor een deel overlappen de organisaties in dit netwerk met onze selectie, voor een deel ook niet. Deze publicatie beoogt dan ook bij te dragen aan de publieke discussie over aard en functie van dit type kennisinstellingen.

4 Unesco maakt een onderscheid tussen *research and development*, *scientific and technological education and training* en *scientific and technological services* (Unesco, 1978; OECD, 2002, Frascati manual).

5 Zie bijvoorbeeld Arnold, Barker & Slipeaeter, 2010; ministerie van Economische Zaken, 2013; Blankesteyn et al., 2014.

6 De publieke kennisorganisaties

De grote variëteit aan taken en de heterogeniteit van de stakeholders waarvoor de publieke kennisorganisaties werken maakt deze vragen complex. Kan een publieke kennisorganisatie zich meer op bedrijven richten en tegelijkertijd de onafhankelijkheid bewaren die nodig is voor de uitvoering van de publieke taken? Blijft er voldoende ruimte voor de uitvoering van deze publieke taken? Betekent de opkomst van private partijen dat een aantal taken niet langer als publiek beschouwd hoeft te worden?

Voor de beantwoording van deze en vele andere vragen is het belangrijk dat inzichtelijk wordt gemaakt wat de maatschappelijke meerwaarde van deze groep organisaties is. Tot op heden ontbreekt het in Nederland echter aan een eenduidig beleidskader van waaruit we het functioneren en het belang van de publieke kennisorganisaties kunnen beschrijven en begrijpen.⁶ Ook in het wetenschapsbeleid zijn ze tot nu toe nauwelijks zichtbaar. Het Rathenau Instituut wil een dergelijk kader helpen ontwikkelen. Deze publicatie draagt daaraan bij door kerngegevens van de publieke kennisorganisaties als groep te presenteren en daarmee de vraag te beantwoorden wie de publieke kennisorganisaties zijn en wat ze doen.

3 Selectiecriteria en functies

Wat alle publieke kennisorganisaties met elkaar delen is dat ze onderzoek uitvoeren. Dat onderzoek is echter niet primair gedreven door nieuwsgierigheid, maar door concrete vraagstukken.

Kennisvermeerdering alleen is dan ook niet het doel van het onderzoek; de resultaten van het onderzoek worden steeds vertaald naar wat belanghebbenden binnen overheden, bedrijfsleven en maatschappij nodig hebben. Dat gebeurt bijvoorbeeld door (online) rapporten te publiceren, op te treden in de media, en symposia en publieksbijeenkomsten te organiseren. Maar ook door contacten te onderhouden met wetenschappelijke *peers*, bijvoorbeeld door te publiceren in peer reviewed tijdschriften.

Wij hebben 29 publieke kennisorganisaties⁷ geïdentificeerd (zie tabel 1), op basis van de volgende vijf criteria:

1. Het is een 'stenen' organisatie, dat wil zeggen een instituut met een gebouw en dus geen 'virtueel instituut'.
2. De organisatie is geen onderdeel van de academische onderzoekswereld, die wordt gevormd door de universiteiten, de universitair medische centra (UMC) en de instituten van NWO en de KNAW (Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen).
3. Onderzoek of kennisverzameling is een hoofdtaak van de organisatie. Die hoofdtaak wordt gecombineerd met kennisintensieve dienstverlening.
4. De organisatie behoort tot het publieke domein en draagt bij aan de kennisbehoefte en/of uitvoering van verantwoordelijkheden van ten minste één ministerie.
5. De organisatie heeft hiervoor een beheersmatige relatie met ten minste één ministerie.
 - a. De organisatie ontvangt structurele financiering van ten minste één ministerie, en
 - b. Ten minste één ministerie oefent invloed uit op de werkzaamheden van de organisatie. Die invloed kan beperkt zijn tot het onderzoeksprogramma dat aan de financiering verbonden is, maar kan zich ook uitstrekken tot de uitvoering van wettelijke taken en bijbehorende verantwoordingsmechanismen.

In bijlage B vindt u een overzicht van de organisaties die wel zijn overwogen, maar buiten de selectie zijn gevallen.

6 Voor sommige subgroepen publieke kennisorganisaties geldt dat er wel een beleidskader is. Zo werken de planbureaus volgens de "aanwijzingen voor de Planbureaus" en is het beleidskader van de TO2-instellingen vastgelegd in de "visie op het toegepast onderzoek" (ministerie van economische zaken, 2013).

7 Eerder onderzoek naar de publieke, niet-universitaire kennisinfrastructuur identificeerde 110 niet-universitaire kennisorganisaties (Speelman en Angelino, 2006; Speelman en Maas, 2010). Het CBS verzamelde in 2006 gegevens over een vergelijkbare groep (Meinen en Meurink, 2006). Het Rathenau Instituut publiceerde in 2009 een feiten en cijfers over die groep (Van Steen, 2009). Voor deze publicatie is uitgegaan van een smallere definitie en zijn TNO en DLO als één organisatie behandeld.

Met het criterium dat onderzoek of kennisverzameling een hoofdtaak moet zijn, sluiten we een aantal organisaties uit die weliswaar wetenschappelijk onderzoek uitvoeren, maar dit naast of in dienst van hun primaire taken doen. De grootste groep die hiermee wordt uitgesloten, zijn de adviesraden en inspectiediensten. Ook musea, de Koninklijke Bibliotheek en uitvoerende diensten (zoals Rijkswaterstaat) vallen hiermee buiten de selectie.

Tegelijkertijd maken we wel een verbredende stap door te spreken van *kennisorganisaties* in plaats van *onderzoeksorganisaties*. Daarmee houden we oog voor het feit dat het onderzoek bij deze organisaties niet altijd – strikt genomen – wetenschappelijk van aard is. Zo kunnen ook organisaties worden meegenomen, die zelf minder (wetenschappelijk) onderzoek doen, maar:

- zich vooral baseren op kennis uit externe bronnen, zoals Movisie;
- statistieken samenstellen en openbaar maken, zoals het CBS.

Ze combineren dit onderzoek met kennisintensieve dienstverlening. Die kennisintensieve dienstverlening kunnen we onderverdelen in vijf functies (zie tabel 2):

- *Beleidsondersteunend onderzoek*: onderzoek uitvoeren dat leidt tot de informatie en de kennis, die nodig zijn voor de ontwikkeling, uitvoering (waaronder praktijkondersteuning en toezicht) en evaluatie van beleid.
- *Beleidsuitvoering*: bijdragen aan de uitvoering van publieke taken die bij de overheid zijn belegd, zoals vaccins inkopen en voedsel testen. Een aantal van deze taken is wettelijk vastgelegd en dus gedefinieerd als wettelijke (onderzoeks)taken.
- *Kennisontwikkeling voor stakeholders*: inzetten van onderzoek en kennis ten behoeve van de ondersteuning en verbetering van de werkzaamheden van stakeholders uit bedrijfsleven, industrie, publieke organisaties en maatschappelijk middenveld. Dit kan op twee manieren, namelijk door:
 - innovatie: bedrijven en organisaties ondersteunen bij de ontwikkeling van innovaties.
 - platformfunctie; een platform verschaffen voor kennisuitwisseling en kenniscoöperatie tussen professionals.
- *Borging van kennis en faciliteiten*: zeker stellen dat kennis, data en/of grote onderzoeksfaciliteiten op een efficiënte manier beschikbaar zijn en blijven.
- *Opleiding*: trainingen en cursussen aanbieden voor (toekomstige) professionals, gericht op specifieke beroepen.

In tabel 2 ziet u voor de 29 publieke kennisorganisaties welke van deze vijf functies zij vervullen.

Tabel 2 Kennisintensieve dienstverlening door publieke kennisorganisaties

Naam	Kennisintensieve dienstverlenende functies*						Opleiding
	Beleids- onder- steunend onderzoek	Beleids- uitvoering (waaronder wettelijke taken en calamiteiten)	Kennisontwikkeling voor maatschappelijke stakeholders		Borging van kennis en faciliteiten (grote faciliteiten, databeher, collectievorming)		
			R&D/ innovatie	Platform- functie	Faciliteiten	Collectie- en/ of databe- heer	
KiM***	X					X	
WODC	X					X	
CPB	X						
SCP	X						
PBL	X						
KNMI	X	X	X	X	X	X	X
NFI		X	X			X	X
RIVM	X	X	X	X	X	X	X
CBS	X	X		X		X	
(N)IFV	X	X		X	X	X	X
Deltares***	X		X	X	X		X
DLO	X	X	X	X	X		
ECN	X		X		X		
MARIN***	X		X		X		X
NLR	X		X		X		
TNO	X	X	X	X	X	X	
Boekmanstichting***				X		X	
Geonovum***	X		X	X			
Movisie***	X		X	X		X	X
Mulier Instituut***	X					X	
NJi***	X		X	X		X	X
NIVEL***	X			X		X	
SWOV	X			X		X	
Trimbos-instituut***	X		X	X		X	X
VeiligheidNL***	X		X	X		X	X
Vilans***	X		X	X		X	
Clingendael***	X			X			X
Politieacademie	X			X		X	X
SWOON-NLDA	X						X

* De identificatie van de functies is waar mogelijk gebaseerd op in wet- of regelgeving vastgelegde taken. Bij een aantal organisaties waarvan wel wet- of regelgeving beschikbaar was, is er toch voor gekozen om op basis van informatie op de website taken toe te voegen (KNMI, RIVM, NFI, MARIN, Deltares, TNO, SWOV).

** Voor de TO2-instellingen (Deltares, DLO, ECN, MARIN, NLR, TNO) is behalve naar hun eigen regelgeving en websites, gekeken naar de drie door het ministerie van Economische Zaken geformuleerde taken in de Visie op het Toegepast Onderzoek (zie ook p. 25 in dit rapport).

*** Voor deze organisaties was geen wet- of regelgeving voorhanden waarin de functies zijn vastgelegd. Daarom zijn hun functies gebaseerd op de inhoud van hun website. Voor Movisie, NJi en Vilans is wel een vermelding gevonden in Jaarverslag en slotwet ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2006, lijst van vragen en antwoorden (2007), maar deze omschrijving was niet toereikend.

4 Kerngegevens; inkomsten en personeel

Voor deze publicatie hebben we van alle 29 publieke kennisorganisaties de inkomsten voor de jaren 2010 tot en met 2014 verzameld op basis van de jaarverslagen en jaarrekeningen van de organisaties en die van de rijksoverheid. Waar deze gegevens niet beschikbaar waren, hebben we contact opgenomen met de organisatie.

Voor de weergave van de inkomsten sluiten wij aan bij het in de TWIN-rapportages (Totale investeringen in Wetenschap en Innovatie) gemaakte onderscheid tussen institutionele financiering en project- of programmafinanciering (Van Steen, 2015). Bij de *institutionele financiering* gaat het om financiering van de rijksoverheid aan organisaties waar geen "directe selectie van projecten of programma's aan ten grondslag ligt" en die niet in competitie verkregen hoeft te worden.

Bij *project- of programmafinanciering* gaat het om financiering die gebonden is aan specifieke onderzoeksprojecten en die in competitie verkregen wordt. Die projecten zijn "begrensd in reikwijdte, budget en tijd".

Een grijs gebied vormt de vraaggestuurde financiering: financiering die verbonden is aan (meerjarige) programma's, maar niet in competitie verkregen hoeft te worden. Deze bijdragen zijn geschaard onder de institutionele financiering.

Door dit onderscheid krijgen we inzicht in de mate waarin de financiering van de publieke kennisorganisaties structureel of incidenteel is. Daarnaast hebben we geprobeerd om inzicht te krijgen in de verhouding tussen publieke en private opdrachtgevers. Dit bleek op basis van de beschikbare gegevens niet mogelijk, want veel publieke kennisorganisaties brengen dit onderscheid niet aan in hun rapportages. Voor zover mogelijk is wel onderscheid aangebracht tussen opdrachtonderzoek voor de rijksoverheid en voor overige partijen. Zo komen we tot de volgende driedeling in inkomstenbronnen:

- *Institutionele financiering*: structurele bijdragen die de organisatie ontvangt vanuit de rijksoverheid. Hieronder vallen de vaste financiering door het verantwoordelijke ministerie (zoals de rijksbijdrage of instellingssubsidie) en de jaarlijks terugkerende programmafinanciering die niet in competitie verkregen is. Deze wordt in onderlinge discussie met betrokken partners ingevuld met opdrachten.
- *Projectfinanciering*: inkomsten uit vaak in competitie verkregen opdrachten. In deze publicatie wordt het volgende onderscheid gemaakt:
 - Opdrachten rijksoverheid: opdrachten voor de rijksoverheid, al dan niet in competitie verkregen.
 - Contractonderzoek: in competitie verkregen inkomsten uit opdrachten voor publieke en private partijen, exclusief de rijksoverheid. Deze post omvat ook de in competitie verkregen onderzoeks-subsidies van bijvoorbeeld de Europese Unie.
- *Overige inkomsten*: inkomsten die niet direct aan onderzoek of kennisintensieve dienstverlening gebonden zijn, zoals inkomsten uit licenties.

De publieke kennisorganisaties hebben niet allemaal dezelfde juridische vorm. Ze verschillen ook in hun financieringsstromen en in de manier waarop ze daarover rapporteren. In dit rapport bespreken we de publieke kennisorganisaties in vijf groepen, gebaseerd op overeenkomsten in de functies die ze vervullen (zie tabel 2). Diezelfde tabel maakt meteen duidelijk dat we het niet over homogene groepen hebben: ook binnen de groepen bestaat een variëteit aan combinaties van functies en de invulling daarvan (zie bijlage A).

De indeling in deze vijf groepen maakt het echter mogelijk om de 29 organisaties op een overzichtelijke manier te bespreken, omdat organisaties met vergelijkbare functies vaak ook een vergelijkbare positie hebben ten opzichte van de rijksoverheid (zie figuur 1) en hun inkomsten uit dezelfde bronnen ontvangen. Tabel 3 geeft een overzicht van de verschillende inkomstenbronnen van de kennisorganisaties en hoe deze zijn ondergebracht in de hierboven gepresenteerde driedeling in inkomstenbronnen.

Tabel 3 Inkomsten publieke kennisorganisaties per groep

		Institutionele financiering	Oprachten rijksoverheid	Contractonderzoek
Planbureaus en departementale kennisorganisaties	Planbureaus	Begrotingsgefinancierde inkomsten: afkomstig van departementale begrotingen, begrotingen van decentrale overheden en meerjarige opdrachten. Het gaat om budgetten waarvan de omvang voor een langere (meerjarige) periode vrijwel constant is. SCP: basisbudget van het ministerie van VWS.	Projectinkomsten (SCP). Kortlopende opdrachten (inclusief contractonderzoek): het merendeel van de opdrachtgevers maakt onderdeel uit van de rijksoverheid (Zie bijvoorbeeld de Kamerbrief over de motie-Koopmans/Planbureaus, 2009).	-
	WODC	Budget van het ministerie van V&J.	Overige inkomsten.	-
Beleidsuitvoerende kennisorganisaties	Agentschappen en CBS	Omzet kerndepartement: deze omvat een basisbudget ('agentschapsbijdrage' (KNMI), bijdragen als eigenaar (RIVM)) én opdrachten van het kerndepartement.*	Omzet overige departementen (waaronder bij het RIVM structurele bijdragen van de ministeries van I&M en EZ).	Omzet derden. Hieronder vallen zowel onderzoeksopdrachten die extern gefinancierd zijn, als geld voor uitvoering van specifieke taken, waaronder: - RIVM: declaratiekosten voor de uitvoering van o.a. het Rijksvaccinatieprogramma - KNMI: inkomsten uit de luchtvaart - CBS en KNMI: inkomsten uit dataverstrekkingen en licenties.
	IFV	Rijksbijdrage.	-	Subsidies/gemeenschappelijke taken (werkzaamheden voor de veiligheidsregio's), en Opbrengst geleverde producten (contractactiviteiten derden).
TO2-instellingen	Deltares, DLO, ECN, NLR en TNO	Rijksbijdrage (t.b.v. kennisbasis, wettelijke onderzoeks-taken en bijdrage binnen de Topsectoren/maatschappelijke thema's) en programmafinanciering** van verscheidene ministeries (EZ, Defensie en I&M). Bij DLO gaat het om een subsidie conform de subsidieregeling. Deltares ontvangt geen programmafinanciering. NLR ontvangt programmafinanciering en een instandhoudingsbijdrage (conform de subsidieregeling).	Contractonderzoek voor de (rijks)overheid op projectbasis.	Contractonderzoek overig, waaronder internationaal.
	MARIN	Rijksbijdrage (t.b.v. kennisbasis en bijdrage binnen de Topsectoren/maatschappelijke thema's) en programmafinanciering** van het ministerie van Defensie.	-	Contractonderzoek (inclusief contractonderzoek voor de rijksoverheid).

Stichtingen	Boekmanstichting, Geonovum, Movisie, Mulier Instituut, NJi, Trimbos-instituut en Vilans	(instelling)subsidie.** Jaarlijkse subsidiebijdrage van het kerndepartement. Geonovum: subsidiebijdrage van ministeries van I&M, EZ, het Kadaster en TNO.	Projectsubsidies afkomstig van een bestuursorgaan ⁸ Trimbos-instituut en Boekmanstichting: alleen projectsubsidies rijksoverheid (inclusief ZonMw). Geonovum: "baten als tegenprestatie voor de levering van diensten". Mulier Instituut: "overige opdrachten VWS".	Opdrachten derden. Trimbos-instituut en de Boekmanstichting: inclusief niet van de rijksoverheid afkomstige projectsubsidies.
	NIVEL, VeiligheidNL en SWOV	(instelling)subsidie.** Jaarlijkse subsidiebijdrage van het kerndepartement.	-	Opdrachten derden en projectsubsidies.
Opleidings- en onderzoeksinstellingen	Clingendael Politie-academie en NLDA	Clingendael: basisbudget en meerjarenprogramma. NLDA: subsidie en financiering Ministerie van Defensie. Politieacademie: "algemene bijdrage".	Politieacademie: "bijzondere bijdrage" voor onderzoek en ontwikkeling.	Clingendael: inkomsten uit projecten. Politieacademie: "overige baten": niet noodzakelijk onderzoek. NLDA: contractonderzoek.

Bronnen: jaarverslagen (CBS, Clingendael, DLO (WUR), ECN, Mulier Instituut, (N)IFV, NFI, NJi, RIVM, SCP, SWOV, TNO, VeiligheidNL, Vilans); jaarrekeningen (Boekmanstichting, NLR, Politieacademie, Trimbos-instituut, VeiligheidNL); financieel verslag (Movisie); informatie opgevraagd (CPB, Deltares, MARIN, NIVEL, PBL, SWOON-NLDA, WODC); Jaarverslag en slotwet ministerie van Infrastructuur en Milieu (KNMI).

* Door de manier van rapporteren kunnen de structurele en opdrachtgebonden bijdragen van het kerndepartement niet uitgesplitst worden.

** Deze programmafinanciering (TO2-instellingen) en (instelling)subsidie (stichtingen) is volledig verbonden aan een in overleg met het ministerie opgestelde programmering of specifieke taken.

Rathenau Instituut

12 De publieke kennisorganisaties

De 29 publieke kennisorganisaties hadden in 2014 samen € 2.139 miljoen aan inkomsten⁹ (zie tabel 4). Daarvan bestond € 1.021 miljoen uit institutionele financiering vanuit de rijksoverheid. De rest was verbonden aan opdrachten van de rijksoverheid en van anderen. Zoals tabel 4 laat zien, liepen de inkomsten in de periode 2010-2014 met 8 procent (€ 191 miljoen) terug. De institutionele financiering vanuit de rijksoverheid nam met 7 procent (€ 79 miljoen) af, de projectfinanciering met 8,4 procent (€ 97 miljoen).

Tabel 4 Inkomsten publieke kennisorganisaties 2010-2014 (in miljoenen euro's)*

Jaar	Totale inkomsten	Waarvan institutionele financiering	Waarvan project-financiering	Waarvan overig
2010	2.330	1.101	1.143	86
2011	2.352	1.120	1.136	95
2012	2.321	1.110	1.118	92
2013	2.255	1.053	1.090	111
2014	2.139	1.021	1.047	71

* Exclusief KIM, waarvan geen financiële gegevens beschikbaar waren, en exclusief SWOON-NLDA, waarvan voor 2010 en 2011 geen gegevens zijn. De laatste organisatie zou bij opname de resultaten vertekenen.

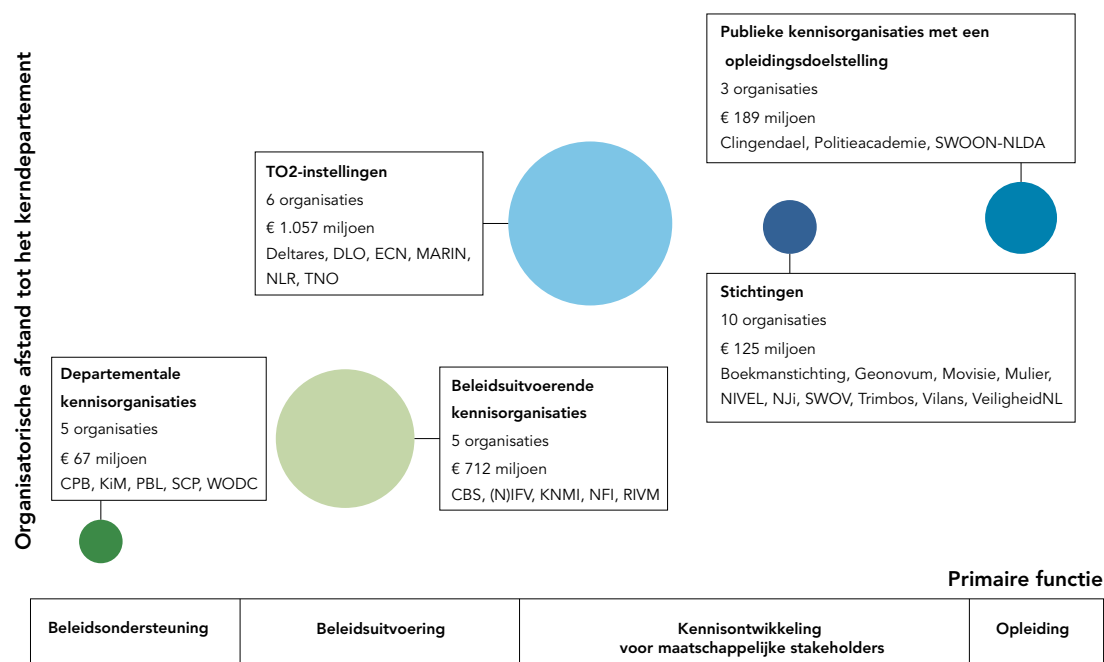
Rathenau Instituut

Ruim 50 procent van deze inkomsten is van de zes organisaties voor toegepast onderzoek (TO2-instellingen). De grootste groep organisaties – de stichtingen – is verantwoordelijk voor slechts 8 procent van de inkomsten. Figuur 1 geeft de financiële omvang van de vijf groepen publieke kennisorganisaties weer, evenals hun afstand tot het kerndepartement en hun primaire functie.

Er werkten in 2014 548 fte in de planbureaus en departementale kennisorganisaties, 4.234 fte in de beleidsuitvoerende kennisorganisaties, 7.346 fte in de TO2-instellingen, 803 fte in de stichtingen en 1.675 fte in de publieke kennisorganisaties met een opleidingsdoelstelling; tezamen 14.606 fte werkgelegenheid.

⁹ Exclusief KIM, waarvan geen financiële gegevens beschikbaar waren, en exclusief SWOON-NLDA, waarvan voor 2010 en 2011 geen gegevens zijn. De laatste organisatie zou bij opname de resultaten vertekenen.

Figuur 1 Omvang publieke kennisorganisaties naar functionele indeling



Bronnen: jaarverslagen (CBS, Clingendael, DLO (WUR), ECN, Mulier Instituut, (N)IFV, NFI, NJi, RIVM, SCP, SWOV, TNO, VeiligheidNL, Vilans); jaarrekeningen (Boekmanstichting, Geonovum, NLR, Politieacademie, VeiligheidNL); financieel verslag (Movisie); informatie opgevraagd (CPB, Deltares, MARIN, NIVEL, PBL, SWOON-NLDA, WODC); Jaarverslag en slotwet ministerie van Infrastructuur en Milieu (KNMI).

Rathenau Instituut

5 Planbureaus en departementale kennisorganisaties

Van alle publieke kennisorganisaties staan de planbureaus en departementale kennisorganisaties organisatorisch en qua bedrijfsvoering het dichtst bij hun kerndepartement. Ze zijn organisatorisch onderdeel van een ministerie, maar hebben daarbinnen een zelfstandige status die hun wetenschappelijke onafhankelijkheid waarborgt. Daarbij spelen twee afspraken een belangrijke rol. Ten eerste mogen de ministeries zich niet mengen in de gebruikte onderzoeksmethoden en de inhoud van de rapportages. Ten tweede hoeven de standpunten van deze organisaties niet noodzakelijk die van de verantwoordelijk minister of staatssecretaris te weerspiegelen.¹⁰

Nederland kent drie planbureaus en twee departementale kennisorganisaties (zie tabel 5). De organisatie en werkzaamheden van de planbureaus zijn vastgelegd in de "Aanwijzingen voor de Planbureaus" (2012). Hoewel ze organisatorisch onderdeel uitmaken van een specifiek ministerie, werken ze intersectoraal en interdepartementaal voor de gehele Rijksoverheid. Vanuit hun inhoudelijke focus analyseren ze vraagstukken van verschillende ministeries en andere onderdelen van de rijksoverheid. Het werkprogramma wordt dan ook besproken in de ministerraad.

Het WODC en het KiM zijn gericht op een specifieke sector en hun kerndepartement. Zij analyseren hoofdzakelijk vraagstukken die leven binnen hun kerndepartement. Hun werkprogramma wordt vastgesteld in samenspraak met het kerndepartement en de betrokken minister en staatssecretaris.

10 Aanwijzingen voor de Planbureaus, 2012, paragraaf 3.1, aanwijzing 4; Visitatiecommissie WODC (2014); <http://www.kimnet.nl/positionering-kim>.

Tabel 5 Oorsprong planbureaus en departementale kennisorganisaties

Naam	Afkorting	Opgericht	Achtergrond	Kerndepartement
Centraal Planbureau	CPB	1945		EZ
Sociaal en Cultureel Planbureau	SCP	1973		VWS
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum	WODC	1973	Voortgekomen uit Studie- en Documentatiecentrum van Directie Gevangeniswezen (ingesteld in 1949)	V&J
Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid	KiM	2006		I&M
Planbureau voor de Leefomgeving	PBL	2008	Fusie van Ruimtelijk Planbureau (RPB) (opgericht in 2002) en Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) (opgericht in 2006)	I&M

Bronnen: websites (CPB, KiM, PBL, SCP); Klein Haarhuis, Hagen & Scheepmaker, 2009.

Rathenau Instituut

Kenmerkend voor al deze organisaties is hun sterke beleidsgerichtheid. De organisaties analyseren beleidsopties, stellen nieuwe beleidsopties voor, beantwoorden directe vragen vanuit de ministeries, brengen de gevolgen van overheidsbeleid in kaart en evalueren het gevoerde beleid. Het onderzoek van deze organisaties is er dus op gericht om beleidsopties van de rijksoverheid te ondersteunen en te evalueren.

Zo brengen de drie planbureaus – elk op hun eigen terrein – de (mogelijke) gevolgen van overheidsbeleid in kaart. Dat gebeurt door beleid te analyseren en door te rekenen en door maatschappelijke trends en ontwikkelingen te monitoren en in kaart te brengen, zowel op de korte als de lange termijn. Dat doen ze voor ministeries, maar ook voor de Eerste en Tweede Kamer, politieke partijen en nationale en internationale publieke organisaties.¹¹ Het aandachtsgebied van het PBL omvat de volle breedte van de fysieke leefomgeving, van natuur tot wonen en van milieuvraagstukken tot ruimtelijke ordening, het CPB kijkt naar economische ontwikkelingen en begrotingsanalyses, het SCP richt zich op de sociaal economische ontwikkelingen en daardoor meer op de zorg, het onderwijs, onze cultuur en het werk.

Het WODC is de primaire instantie voor het uitvoeren of uitbesteden van door het ministerie van Veiligheid en Justitie gewenst onderzoek. Het KiM verricht toegepast onderzoek en ontsluit elders ontwikkelde kennis over mobiliteit en brengt deze direct in het beleidsproces binnen het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Meer informatie over de vijf planbureaus en departementale kennisorganisaties vindt u in bijlage A.

De instituten verschillen aanzienlijk in omvang (zie tabel 6). Zo is het PBL de grootste van de planbureaus en ruim acht keer zo groot als de kleinste organisatie, het KiM. In totaal zijn bij deze organisaties 548,5 fte werkzaam. Het totale personeelsbestand is ten opzichte van 2010 met 21,9 fte gekrompen. Die krimp zit voor het grootste deel bij het WODC (-15 fte) en het SCP (-10 fte).

Ook qua bedrijfsvoering vormen deze instituten een aparte groep. Zij zijn aan de begrotingsregels van de rijksoverheid gebonden en kunnen dus als instituut geen reserves opbouwen. Inkomsten over meerdere jaren uitspreiden is veel lastiger. Zij dienen zich ook te houden aan aanbestedingsregels van de rijksoverheid in situaties waarin werk wordt uitgevoerd door derden. Ook werken zij met afgesproken formaties van de vaste staf. Die afspraken worden jaarlijks bijgesteld, en niet zelden naar beneden. In deze situatie is het vervangen van vaste formatie door tijdelijk aangestelde personen de enige optie om het werk te kunnen uitvoeren. Als een dergelijke situatie jarenlang voortduurt, beïnvloedt dat de

11 Aanwijzingen voor de Planbureaus (2012), aanwijzing 7 en 8.

mogelijkheden in de bedrijfsvoering om verjonging van de vaste formatie te realiseren. Voor de planbureaus kan deze situatie het best omschreven worden als inhoudelijk onafhankelijk maar qua bedrijfsvoering gebonden.

Tabel 6 Omvang planbureaus en departementale kennisorganisaties in 2014 (inkomsten in duizenden euro's)

Naam	Aantal fte	Inkomsten
PBL	218,0	30.200
CPB	140,7	14.846
SCP	82,6	*11.133
WODC	94	11.536
KiM	25,5	**_

Bronnen: jaarverslag (SCP); informatie opgevraagd (CPB, PBL en WODC).

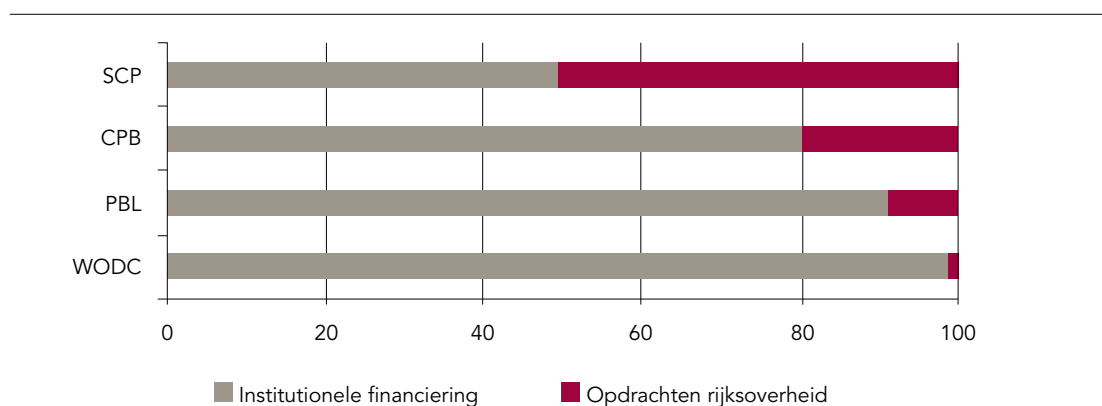
* Inkomsten zijn inclusief bijdrage voor de RMO, waarvan het secretariaat van 01-04-2010 tot en met 31-12-2014 bij het SCP was ondergebracht.

** Geen financiële gegevens beschikbaar.

Rathenau Instituut

In figuur 2 is de herkomst van de inkomsten weergegeven voor de vier planbureaus en departementale kennisorganisaties waarvan we financiële gegevens hebben. Deze organisaties verkrijgen bijna al hun inkomsten van de rijksoverheid. Ook de projectfinanciering komt grotendeels van organisaties binnen de rijksoverheid. Voor de planbureaus geldt dat 80 procent van hun inkomsten begrotingsgefinancierd moet zijn¹², dat wil zeggen afkomstig van de departementale begrotingen, begrotingen van decentrale overheden of meerjarige projecten. Daarmee vallen deze inkomsten onder de institutionele financiering. Bij twee van de drie planbureaus zien we deze regeling goed terug. Voor het SCP geldt deze pas vanaf 2015.¹³

Figuur 2 Herkomst inkomsten planbureaus en departementale kennisorganisaties in 2014, als percentage van de totale inkomsten (inkomsten 2014 in miljoenen euro's)



Bronnen: jaarverslag (SCP), informatie opgevraagd (CPB, PBL en WODC).

Rathenau Instituut

¹² Aanwijzingen voor de Planbureaus (2012), §4, aanwijzing 10.

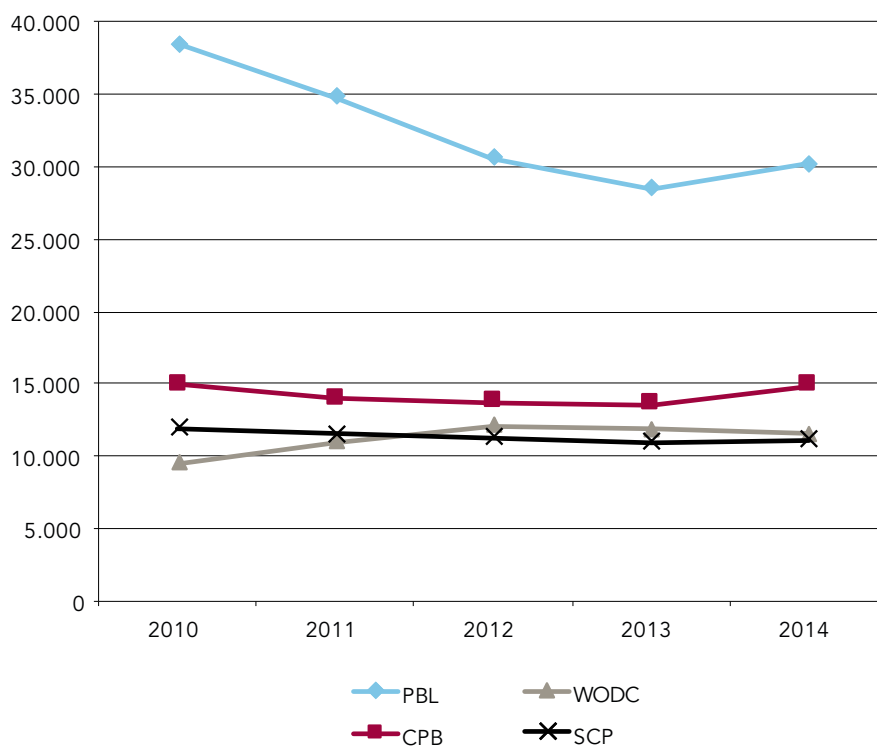
¹³ Kamerbrief betreffende de motie-Koopmans/planbureaus: 06-04-2009; Kenmerk: 2009-0000197162.

Figuur 3 geeft de ontwikkeling van de inkomsten van de departementale kennisorganisaties weer. In de periode 2010-2014 dalen de inkomsten van het PBL met 21,6 procent (€ 8,3 miljoen). Zowel de institutionele financiering als de inkomsten uit opdrachten van de rijksoverheid nemen in deze periode af, met respectievelijk 16,4 procent en 51,8 procent. De groei in 2014 is volledig toe te schrijven aan een toename in de opdrachten van de rijksoverheid, waarvan er in 2013 zeer weinig waren.

De institutionele financiering daalt ook bij de andere twee planbureaus (7,8 procent bij het CPB en 10,7 procent bij het SCP). De totale inkomsten van het SCP dalen met 7,1 procent, omdat ook de opdrachten van de rijksoverheid afnemen. Bij het CPB wordt de daling in institutionele financiering gecompenseerd door een toename in opdrachten, waardoor dit planbureau in 2014 weer uitkomt op hetzelfde niveau als in 2010.

Alleen bij het WODC stijgt de institutionele financiering in deze periode (met 21 procent). Het WODC krijgt vanaf 2011 ook nieuwe taken toegewezen. Als gevolg van de herindeling van de ministeries komt het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van politie en veiligheid bij het WODC terecht. Na 2012 dalen de inkomsten weer.

Figuur 3 Ontwikkeling inkomsten planbureaus en departementale kennisorganisaties 2010-2014 (in duizenden euro's)



Bronnen: jaarverslag (SCP); informatie opgevraagd (CPB, PBL en WODC).

6 Beleidsuitvoerende kennisorganisaties

In dit hoofdstuk bespreken we vijf kennisorganisaties die we functioneel hebben gedefinieerd als beleidsuitvoerende kennisorganisaties. Een belangrijk deel van hun takenpakket bestaat uit de uitvoering van kennisintensieve overheidstaken (zie tabel 4). Het NFI doet forensisch onderzoek. Het KNMI vaardigt algemene weerberichten uit, geeft weerwaarschuwingen af, doet seismologische metingen en meldingen, en beheert de meteorologische en seismologische infrastructuur in Nederland. Het RIVM controleert voedsel en medicijnen en coördineert het Rijksvaccinatieprogramma, voert regie op bevolkingsonderzoeken, bestrijdt infectieziekten en rukt uit om metingen te verrichten bij incidenten en rampen. Het IFV levert de benodigde kennis en materialen aan de veiligheidsregio's en het CBS produceert namens en voor de rijksoverheid de officiële nationale statistieken. Voor de uitvoering van deze taken is specifieke kennis vereist, die ook door deze organisaties wordt ontwikkeld. Voor alle vijf beleidsuitvoerende kennisorganisaties geldt dat deze taken in de wet zijn vastgelegd¹⁴ (zie tabel 7). Daarom zijn de twee kennisorganisaties die organisatorisch niet binnen de rijksoverheid vallen (CBS en (N)IFV) rechtspersonen met wettelijke taken (RWT's). Meer informatie over de werkzaamheden van de individuele organisaties vindt u in bijlage A.

Tabel 7 Oorsprong beleidsuitvoerende kennisorganisaties

Naam	Afkorting	Opgericht	Wettelijke basis	Juridische Status	Kern-departement
Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	KNMI	1854	Wet op het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (sinds 2001) ¹⁵	Agentschap	I&M
Centraal Bureau voor de Statistiek	CBS	1899	Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek (sinds 2003)	ZBO ¹⁶ /RWT	EZ
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu	RIVM	1909	Wet op het RIVM (sinds 1996)	Agentschap	VWS
Nederlands Forensisch Instituut	NFI	1999	Regeling taken NFI	Agentschap	V&J
(Nederlands) Instituut voor Fysieke Veiligheid	(N)IFV	(1996) 2013 ¹⁷	Wet veiligheidsregio's (sinds 2013)	ZBO/RWT	V&J

Bronnen: websites (CBS, KNMI, NFI, RIVM): Regeling taken NFI (2012); Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek (2003); Wet op het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (2001); Wet op het RIVM (1996); ZBO-register (<http://almanak.zboregister.overheid.nl>); Overzicht agentschappen Rijksoverheid (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rijksoverheid/inhoud/agentschappen/lijst-agentschappen>); Tweede Kamer, 1995/96 24454, nr.3; Tweede Kamer, 2010/11, 32 841, nr.3.

Rathenau Instituut

14 Met ingang van 1 januari 2016 is de nieuwe Wet Taken Meteorologie en Seismologie in werking getreden. Deze wet vervangt de Wet op het KNMI en regelt de zorgplichten van de minister van IenM op het gebied van meteorologie en seismologie. De taken die hiervoor moeten worden uitgevoerd door het KNMI zijn vastgelegd in een ministeriële Regeling, welke eveneens in werking is getreden op 1 januari 2016.

15 Per 1 januari 2016: Wet Taken Meteorologie en Seismologie en achterliggende ministeriële Regeling.

16 De twee bestuursorganen van het CBS (De directeur-generaal voor de statistiek en de Centrale Commissie van de Statistiek (CCS)) zijn een ZBO.

17 Het Instituut Fysieke Veiligheid is in 2013 ontstaan uit een fusie het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (NIFV) met het Nederlands Bureau Brandweerexamens (NBBE). Ook een aantal taken van het ministerie van Veiligheid en Justitie (Landelijke Faciliteit Rampenbestrijding en Landelijk Management Development Brandweer) werden bij deze nieuwe organisatie belegd. (Tweede Kamer, 2010/11, 32841, nr.3).

Tabel 8 Omvang beleidsuitvoerende kennisorganisaties in 2014 (inkomsten in duizenden euro's)

Naam	Aantal fte	Inkomsten
RIVM	1.376,9	*339.365
CBS	1.777,0	176.593
NFI	516,8	75.335
KNMI	354,3	58.953
IFV	210,0	**62.530

Bronnen: jaarverslagen (CBS, NFI, IFV, RIVM); Jaarverslag en slotwet ministerie van Infrastructuur en Milieu (KNMI); website ((N)IFV); informatie opgevraagd (KNMI).

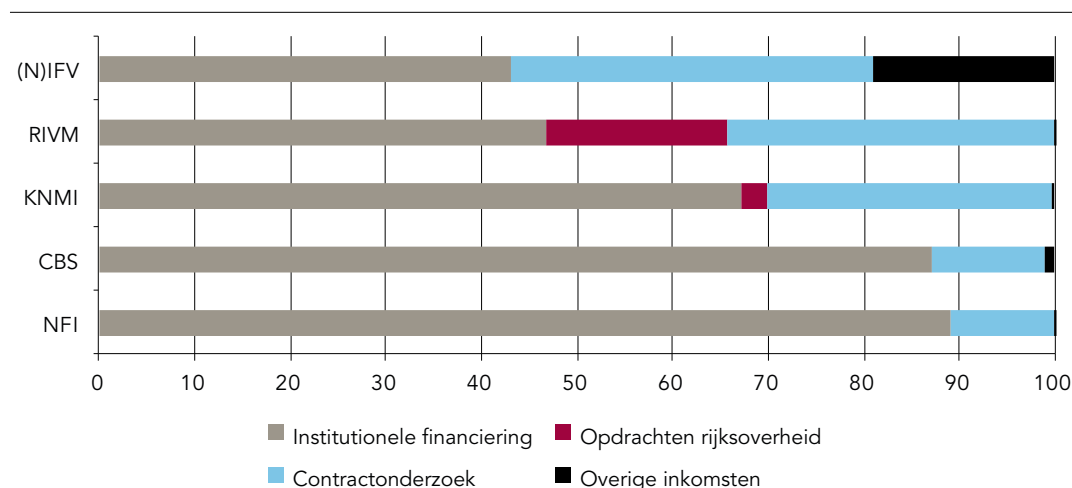
* Het RIVM gebruikt een deel van zijn inkomsten voor regiefuncties (zie bijlage A), zoals de coördinatie van het Rijksvaccinatieprogramma en de bevolkingsonderzoeken. Het RIVM geeft dit geld niet zelf uit, maar verdeelt het over de uitvoerende instanties.

** Het IFV verwerft en beheert met een deel van de inkomsten materieel, uitrusting en telecommunicatievoorzieningen voor politie en veiligheidsregio's (zie Wet veiligheidsregio's, art. 68:1).

Rathenau Instituut

Tabel 8 geeft de verschillen in omvang weer tussen de vijf beleidsuitvoerende kennisorganisaties. In totaal zijn er 4.234,9 fte werkzaam bij deze vijf organisaties. Bijna 75 procent daarvan is werkzaam bij het CBS (1.777 fte) en het RIVM (1.376,9 fte). Het (N)IFV is met een omvang van 210 fte de kleinste van de vijf.

Figuur 4 laat de herkomst van de inkomsten in 2014 zien. Het NFI en het CBS ontvangen bijna 90 procent van hun inkomsten van hun kerndepartement (institutionele financiering), het RIVM en (N)IFV minder dan de helft. Hier moet worden opgemerkt dat een deel van de inkomsten die bij het RIVM onder contractonderzoek staan, ook van het kerndepartement afkomstig is. Evenals bij de andere beleidsuitvoerende kennisorganisaties zijn niet alle onder contractonderzoek geschaarde activiteiten verbonden aan onderzoekstaken, maar ook aan uitvoeringstaken zoals het Rijksvaccinatieprogramma (RIVM) of beheer en levering van brandweerpakken ((N)IFV).

Figuur 4 Herkomst inkomsten beleidsuitvoerende kennisorganisaties in 2014 als percentage van de totale inkomsten

Bronnen: jaarverslagen (CBS, NFI, IFV, RIVM); Jaarverslag en slotwet ministerie van Infrastructuur en Milieu (KNMI).

Rathenau Instituut

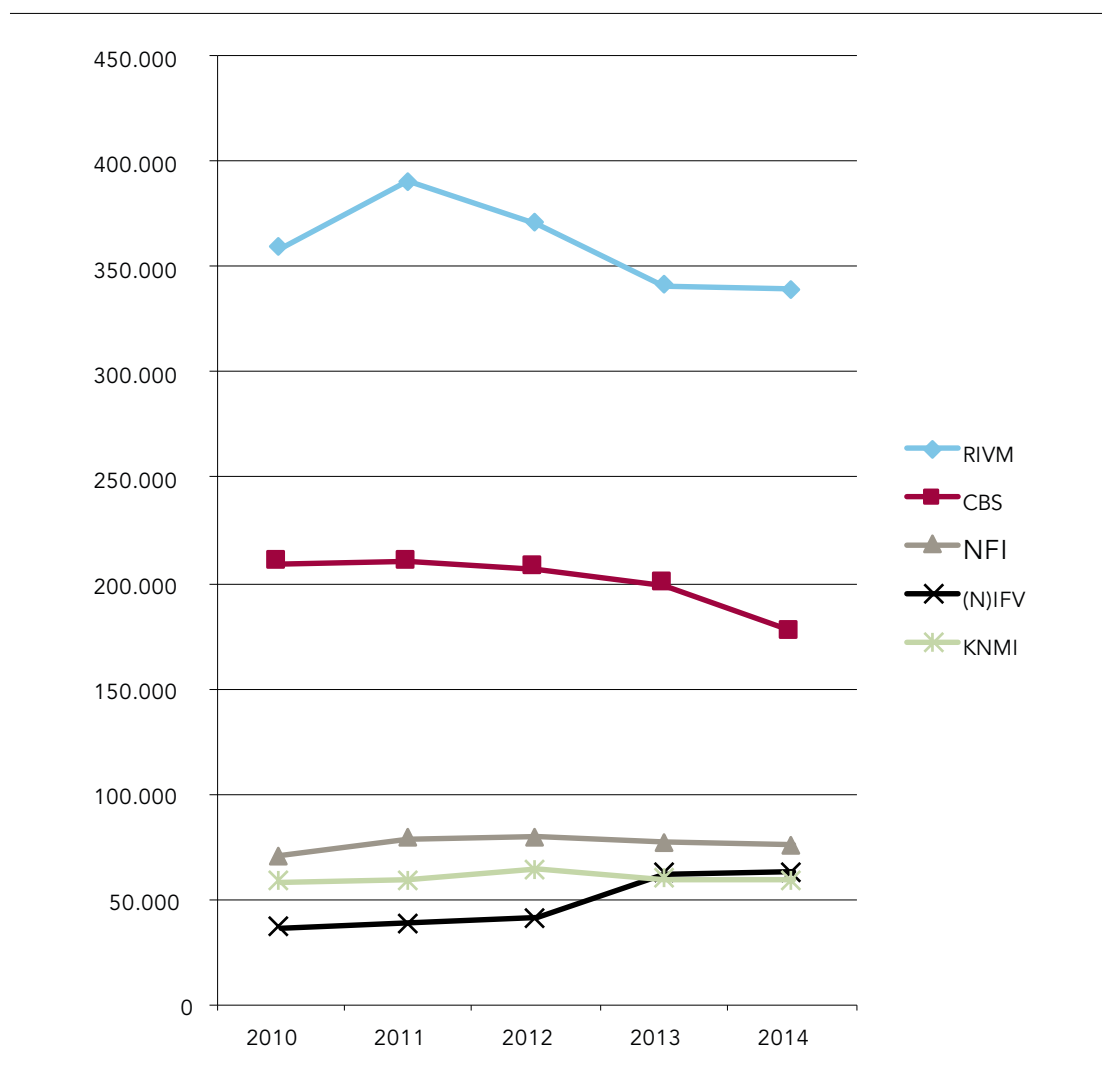
De ontwikkeling van de inkomsten van de beleidsuitvoerende kennisorganisaties in de periode 2010-2014 is weergegeven in figuur 5.

Bij twee organisaties nemen de inkomsten tussen 2010 en 2014 af: bij het RIVM met 5,4 procent, bij het CBS met 15,7 procent. De daling bij het CBS wordt vooral veroorzaakt door een afname in de omzet van het kerndepartement van € 35 miljoen (18,5 procent). Bij het RIVM zijn het de inkomsten uit contractonderzoek (inclusief de declaratie van kosten voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma, de hielprikscreening en bijzondere diagnostiek) die met 30,1 procent dalen. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat het RIVM in 2010 inkomsten ontving (€ 28,6 miljoen) voor dienstverlening (m.n. huisvesting) aan met name het NVI en het PBL. Deze zijn er in 2014 niet meer. De inkomsten vanuit het kerndepartement nemen bij deze organisatie met 21,1 procent toe.

Bij het IFV nemen de inkomsten met 79,9 procent toe. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan een toename van de institutionele financiering met € 20 miljoen (288,9 procent). Die toename hangt samen met de extra taken die het (N)IFV in 2013 krijgt toebedeeld, en die het vanaf 2013 een nieuwe organisatie maken (zie bijlage A).

Bij het KNMI blijven de inkomsten stabiel. Bij het NFI nemen ze met 6,8 procent toe. Dat komt doordat het contractonderzoek met € 3,9 miljoen toeneemt: bijna een verdubbeling. Waar deze bron van inkomsten in 2014 goed is voor bijna 11 procent van de inkomsten (zie figuur 4), was dit in 2010 nog maar 6 procent van het totaal. Bij de andere organisaties neemt het aandeel contractonderzoek juist af, bij het KNMI met 8,5 procent, het RIVM met 10,5 procent en het (N)IFV met 13 procent.

Figuur 5 Ontwikkeling inkomsten beleidsuitvoerende kennisorganisaties 2010-2014 (in duizenden euro's)*



Bronnen: jaarverslagen (CBS, NFI, IFV, RIVM); Jaarverslag en slotwet Ministerie van Infrastructuur en Milieu (KNMI).

* De gegevens van het (N)IFV over 2012 zijn berekend op basis van de gegevens uit 2011.

Rathenau Instituut

7 TO2-instellingen

De organisaties voor toegepast onderzoek (TO2-instellingen) vormen wat financiële omvang betreft de grootste groep binnen de publieke kennisorganisaties. Ruim de helft van de totale inkomsten van de publieke kennisorganisaties komt van deze zes organisaties. De organisaties kennen allemaal een lange geschiedenis (zie tabel 9). Sinds 2010 werken ze samen in de TO2-federatie. Sinds 2011 vallen alle TO2-instellingen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Economische Zaken. Dat betekent dat zij via dit ministerie hun institutionele financiering ontvangen en aan dit ministerie verantwoording afleggen. Sindsdien worden ze beleidsmatig als groep behandeld.

Tabel 9 Oorsprong TO2-instellingen

Naam	Afkorting	Opgericht	Oorspronkelijke naam	Juridische status
Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum	NLR	1919	Rijksstudiedienst voor de Luchtvaart	Stichting
Maritime Research Institute of the Netherlands	MARIN	1929	Nederlandsch Scheepsbouwkundig Proefstation	Stichting
Nederlandse organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek	TNO	1932		ZBO/RWT
Dienst Landbouwkundig Onderzoek	DLO	1938	Dienst Landbouwkundig Onderzoek	Stichting/ RWT
Energieonderzoek Centrum Nederland	ECN	1955	Reactorcentrum Nederland	Stichting
Deltares	-	2007	Fusie van GeoDelft, WL Delft Hydraulics, Specialistische Diensten Verkeer- en Waterstaat en delen TNO Bouw en Ondergrond	Stichting

Bronnen: websites (MARIN, ECN, NLR, TNO, DLO (WUR)); Tweede Kamer. 2005/06, 27625, nr.63 (Deltares); TNO, 1969.

Rathenau Instituut

Van de zes TO2-instellingen heeft alleen TNO een wettelijke basis (hoewel de wettelijke taken van DLO wel vastgelegd zijn in wetgeving). NLR is wel bij wet opgericht, maar de taken liggen daarin niet vastgelegd. Voor NLR bestaat net als voor DLO wel een wettelijke subsidieregeling.

De TO2-instellingen spelen een belangrijke rol in het bevorderen en ondersteunen van samenwerking in de gouden driehoek van overheid-kennisorganisaties-bedrijfsleven.

Het ministerie van Economische Zaken heeft voor de TO2-instellingen drie basistaken geformuleerd (ministerie van Economische Zaken, 2013):

1. "Het ontwikkelen, toepassen en verspreiden van kennis ten behoeve van het oplossen van maatschappelijke vragen en ondersteuning van overheidstaken- en beleid. Een deel van dit onderzoek valt onder wettelijk verplichte taken.
2. Het ontwikkelen, toepassen en verspreiden van kennis voor het versterken van de innovatiekracht en concurrentiepositie van Nederland, in het bijzonder voor de topsectoren.
3. Het beheren van strategische onderzoeksfaciliteiten welke soms uniek zijn in Nederland en deels ook internationaal."

De organisaties voeren toegepast, praktijkgericht onderzoek uit. Dat doen ze in opdracht van ministeries (beleidsondersteunend onderzoek), in opdracht van bedrijven en publieke instanties (contract-onderzoek) en via publiek-private samenwerking in consortia van zowel publieke als private partijen. Zodoende vormen ze een schakel tussen het fundamentele onderzoek van universiteiten en innovaties binnen overheid en bedrijfsleven.

Twee van de kennisorganisaties, DLO en TNO, voeren ook wettelijke onderzoekstaken (WOT) uit. Daarmee produceren ze kennis die de overheid nodig heeft voor de uitvoering van (inter)nationale wet- en regelgeving. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het controleren van voedsel op de aanwezigheid van contaminanten, zoals het RIKILT – een van de DLO-instituten – doet, of het monitoren van visstanden in de Noordzee, een taak van Imares, eveneens een DLO-instituut.

Voor het onderzoek en de wettelijke taken van de TO2-instellingen spelen de faciliteiten die zij beheren een essentiële rol. Zo beschikt DLO over een *high containment unit* voor onderzoek naar besmettelijke dierziektes, heeft Deltares een Deltagoot om ontwerpen voor dijken te testen en doet TNO ballistisch onderzoek in het pyrolab. Deze faciliteiten zijn noodzakelijk voor onderzoek en ontwikkeling, maar voor veel bedrijven te kostbaar om zelf te onderhouden. In bijlage A staat een korte omschrijving van de zes TO2-instellingen, hun onderzoek en hun faciliteiten.

Tabel 10 Omvang TO2-instellingen in 2014 (inkomsten in duizenden euro's)

Naam	Aantal fte (2014)	Totale inkomsten (2014)
TNO*	2.736	424.194
DLO	2.496	330.061
ECN*	450	76.164
Deltares	745	104.082
NLR**	553	80.153
MARIN	366	42.720

Bronnen: jaarverslagen (TNO, NLR, ECN, Deltares, DLO (WUR)); informatie opgevraagd (MARIN).

* Voor TNO en ECN zijn de enkelvoudige cijfers genomen. De cijfers van ECN zijn exclusief ECN Holding (o.a. NRG), de cijfers van TNO zijn exclusief TNO Bedrijven.

** Exclusief personeel stichting Duits-Nederlandse Windtunnel (DNW).

Rathenau Instituut

In totaal zijn er 7.346 fte werkzaam bij de TO2-instellingen (zie tabel 10). TNO en DLO zijn veruit de grootste met meer dan 2.000 fte per organisatie. Beide organisaties kennen een breed werkterrein en zijn onderverdeeld in verschillende onderdelen. DLO bestaat uit negen individuele onderzoeksinstituten met elk hun eigen management. Sinds 1999 is DLO een onderdeel van de Wageningen Universiteit en Research Centrum (WUR). TNO is een portfolio-organisatie bestaande uit meerdere clusters die zijn georganiseerd langs vijf maatschappelijke thema's en twee expertisegebieden: *technical sciences* en *earth, life and social sciences*. Voor de reorganisaties in 2005, 2011 en 2014 bestonden TNO en DLO uit aparte instituten.

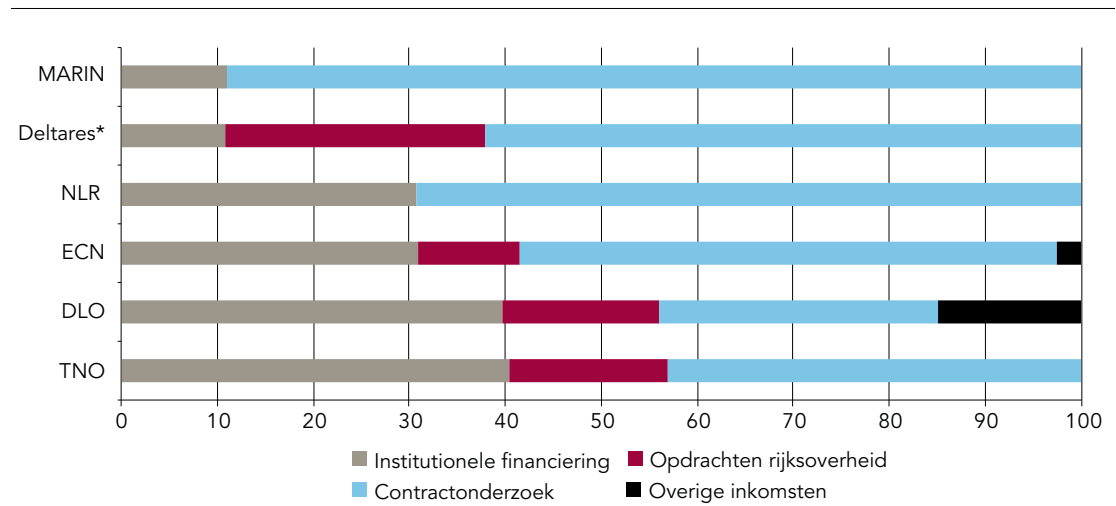
Het personeelsbestand is sinds 2010 met ongeveer 12,6 procent gekrompen. Die krimp is het sterkste bij TNO. Alleen het aantal fte werkzaam bij MARIN groeit in deze periode, met 62 fte.

Figuur 6 geeft de verschillen in inkomstenbronnen van de afzonderlijke TO2-instellingen weer. TNO en DLO ontvangen met ongeveer 40 procent het hoogste percentage uit institutionele financiering. MARIN en Deltares ontvangen zowel absoluut als procentueel de minste institutionele financiering (10,9 procent). Anders dan bij Deltares omhelst dit bedrag bij MARIN ook een deel programmafinanciering. Zonder die programmafinanciering gaat het bij MARIN om 8,1 procent van de totale inkomsten (zie tabel 11).

Bij het aandeel opdrachten rijksoverheid gaat het bij DLO en TNO om de inkomsten van 'overheden'. Hier kunnen mogelijk inkomsten uit opdrachten van decentrale overheden bij zitten. Bij ECN, NLR en Deltares gaat het om opdrachten van de rijksoverheid. Het aandeel overige inkomsten bestaat uit

bijvoorbeeld inkomsten uit licentieovereenkomsten, verhuur van prototypen (ECN), verhuur van faciliteiten of opbrengsten uit verkopen en cursusgeld (DLO).

Figuur 6 Herkomst inkomsten TO2-instellingen in 2014, als percentage van de totale inkomsten



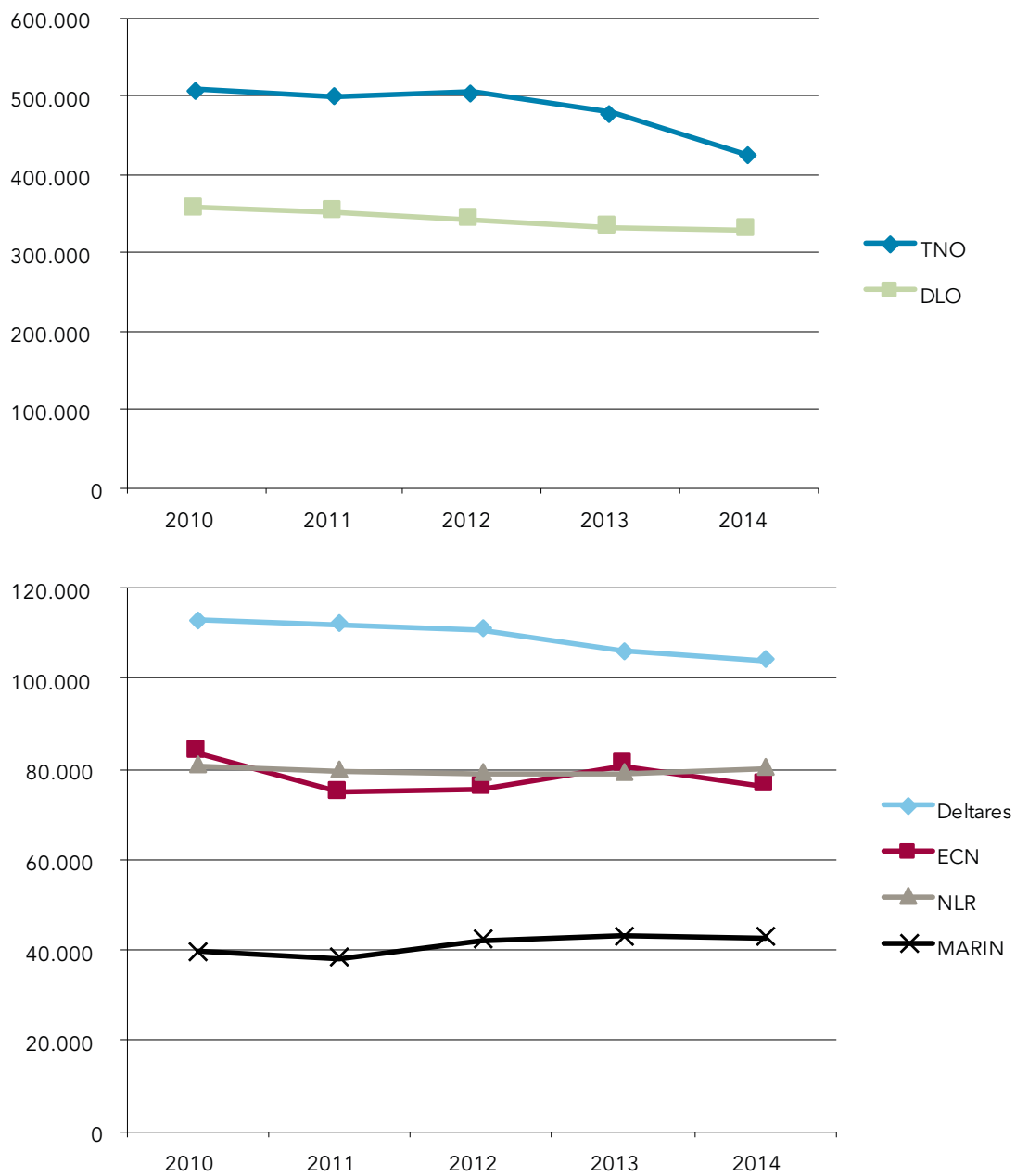
Bronnen: jaarverslagen (TNO, DLO (WUR), NLR (2008-2012), ECN (2014)); jaarrekeningen (ECN (2008-2013), NLR (2013-2014)); informatie opgevraagd (Deltares, MARIN).

Rathenau Instituut

* De opdrachten van Rijkswaterstaat aan Deltares worden als opdrachten rijksoverheid ingedeeld. Bij Deltares blijkt bij navraag geen sprake van programmafinanciering.

De ontwikkeling van de inkomsten van de TO2-instellingen over de periode 2010-2014 is weergegeven in figuur 7. Bij vier TO2-instellingen – TNO, ECN, DLO en Deltares – zijn de inkomsten gedaald. Waar de inkomsten van DLO vanaf 2010 gestaag dalen, met 8 procent, nemen de inkomsten van TNO en Deltares na 2012 af. Bij Deltares dalen de inkomsten in de laatste twee jaar met 8 procent, bij TNO met 16,1 procent. Bij ECN nemen de inkomsten met 8,9 procent af.

Figuur 7 Ontwikkeling inkomsten TO2-instellingen 2010-2014 (in duizenden euro's)



Bronnen: jaarverslagen (TNO, DLO (WUR), Deltares, NLR (2008-2012), ECN (2014)); jaarrekeningen (ECN (2008-2013)), NLR (2013-2014)); informatie opgevraagd (MARIN).

Rathenau Instituut

Die daling is vooral toe te schrijven aan een daling van de institutionele financiering vanuit de rijksoverheid. Deze daalt bij ECN met 29,6 procent, bij Deltares met 19,9 procent, bij DLO met 15,6 procent en bij TNO met 12,1 procent.

In dit rapport worden twee financieringsvormen tot de institutionele financiering gerekend. Ten eerste krijgen de TO2-instellingen een structurele basisfinanciering vanuit het ministerie van EZ, waar ze

beleidsmatig door worden aangestuurd. Deze basisfinanciering kan door de TO2-instelling worden ingezet voor de ontwikkeling van de kennisbasis en/of het onderhoud van de faciliteiten. Daarnaast ontvangen de TO2-instellingen programmafinanciering van andere departementen waar zij een structurele financieringsrelatie mee hebben (zoals Defensie bij TNO: Zie tabel 1). Deze programmafinanciering wordt niet in competitie verkregen, maar is wel verbonden aan specifieke opdrachten en daarmee niet vrij besteedbaar door de TO2-instellingen.

Alleen bij Deltares blijkt bij navraag geen sprake van programmafinanciering. Deltares werkt op opdrachtbasis voor Rijkswaterstaat. Hoewel deze opdrachten niet in competitie verkregen worden, is er ook geen sprake van een vooraf vastgesteld budget, betreft het geen financiering van een onderzoeksprogramma en komen de individuele opdrachten binnen als projectfinanciering.

Wanneer we deze twee financieringsvormen apart bekijken zien we dat de basisfinanciering van het kerndepartement afneemt, absoluut en als percentage van de institutionele financiering (zie tabel 11).

Tabel 11 Ontwikkeling basisfinanciering TO2-instellingen¹⁸

Naam	Afname basisfinanciering (in %)	Afname programmafinanciering (in %)	Aandeel in institutionele financiering 2010 (in %)	Aandeel in institutionele financiering 2014 (in %)
Deltares	19,9	-	-	-
DLO	59,6	2,8	22,5	10,8
ECN	40,6	26,3	23,4	19,8
MARIN	8,1	+2,7	94,2	79,8

Bronnen: jaarverslagen (DLO en ECN); persoonlijke communicatie (Deltares, MARIN).

Rathenau Instituut

De institutionele financiering neemt daarmee niet alleen af, maar is ook in toenemende mate verbonden aan concrete opdrachten.

Bij DLO en TNO dalen ook de inkomsten uit opdrachten voor de (rijks)overheid met respectievelijk 13,7 procent en 10,8 procent. Bij DLO wordt deze daling gecompenseerd door een stijging van 13,8 procent in de inkomsten uit contractonderzoek. Bij ECN nemen de opdrachten voor de rijksoverheid met 109,4 procent toe. Het contractonderzoek neemt met 5,6 procent af. Bij Deltares blijven de inkomsten uit contractonderzoek min of meer gelijk. De inkomsten uit opdrachten van de rijksoverheid nemen met 15,8 procent af.

Bij NLR blijven de inkomsten min of meer gelijk. Bij MARIN zien we een stijging in de inkomsten van 8 procent in zowel de institutionele als de projectfinanciering. De toename in de institutionele financiering kan verklaard worden door een zeer lage programmafinanciering in 2010 ten opzichte van andere jaren (€ 252.000 in 2010 ten opzichte van € 500.000 in 2009 en € 600.000 in 2011). De basisfinanciering neemt juist met 8,1 procent af. Daarnaast is MARIN voor een dusdanig klein deel afhankelijk van de institutionele financiering (zie figuur 6) dat de stijgende inkomsten vooral toe te schrijven zijn aan de toegenomen projectfinanciering.

¹⁸ Exclusief TNO en NLR, waarvoor dit gegeven onbekend is.

8 Stichtingen

De stichtingen zijn in aantal de grootste groep van de publieke kennisorganisaties, tien in totaal. Van deze tien organisaties maken er zeven organisaties (ruim de helft) onderdeel uit van de kennisinfrastructuur van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De overige organisaties krijgen institutionele financiering van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (één) en van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (twee). Tabel 12 geeft een overzicht van de stichtingen en hun oorsprong.

Tabel 12 Oorsprong stichtingen

Naam	Opricht	Oorsprong	Kern-departement
Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV)	1962		I&M
Boekmanstichting	1963	Op initiatief van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen	OCW
Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg (NIVEL)	1985	Nederlands Huisartsen Instituut (1965)	VWS
VeiligheidNL	1985	Stichting Consument en Veiligheid	VWS
Trimbos-instituut	1996	Fusie van het Nederlands centrum Geestelijke Volksgezondheid (NcGv) en het Nederlands Instituut voor Alcohol en Drugs (NIAD)	VWS
W.J.H. Mulier Instituut	2002		VWS
Geonovum	2007		I&M
Movisie	2007	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW – opgericht in 1988)	VWS
Nederlands Jeugdinstituut (NJI)	2007	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW – opgericht in 1988)	VWS
Vilans	2007	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW – opgericht in 1988)	VWS

Rathenau Instituut

Bronnen: websites (Trimbos-instituut, Mulier Instituut, Geonovum, Boekmanstichting); Wouters en Bakker, 2014 (Vilans, NJi, Movisie); <http://www.anababa.nl/praktisch/organisaties/stichting-consument-en-veiligheid> (VeiligheidNL); statuten (SWOV); Prins, [z.j.] (NIVEL).

Stichtingen zijn zelfstandige, privaatrechtelijke organisaties. Ze zijn niet allemaal opgericht door de rijksoverheid. Het NIVEL is voortgekomen uit het Nederlands Huisartsen Instituut en het Mulier Instituut is ontstaan uit de samenwerking tussen een onderzoeksbureau en drie Nederlandse universiteiten. De Boekmanstichting is opgericht op initiatief van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen (zie bijlage A). Voor alle stichtingen geldt dat de kern van de relatie met het primaire ministerie wordt gevormd door een subsidie en bijbehorende taken en/of onderzoeksprogrammering.

Typend voor deze organisaties is dat ze allemaal gesitueerd zijn tussen de rijksoverheid en 'het veld', bestaande uit decentrale overheden, uitvoeringsorganisaties (zoals politie en GGZ) en organisaties betrokken bij niet-commerciële dienstverlening (zoals ziekenhuizen en musea). Voor de kwaliteit en beschikbaarheid van deze dienstverlening draagt de rijksoverheid een systeemverantwoordelijkheid. Deze organisaties zijn dan ook vaak publiek gefinancierd. Het gaat hier specifiek om de verantwoordelijkheden op het gebied van de (volks)gezondheid, veiligheid, kunsten, sport en openbare ruimte.

De functies die de stichtingen vanuit deze positie vervullen, lopen sterk uiteen, maar alle stichtingen hebben een verzamel- en coördinatiefunctie. Dat houdt in dat één organisatie zicht heeft op de kennis die op haar aandachtsgebied beschikbaar is. Ze verzamelt die kennis, maakt deze toegankelijk en

brengt die kennis onder de aandacht bij verschillende belanghebbenden. Dit uit zich in vier functies die we – in algemene zin – bij de verschillende stichtingen terugzien: coördinatie, dataverzameling, kennisborging en een platform- en netwerkfunctie:

- Coördinatie houdt in dat de stichtingen ervoor zorgen dat kennis en diensten op hun terrein publiek beschikbaar zijn en blijven. Zo werkt Geonovum aan de standaardisatie van de uitwisseling van geo-informatie.
- Dataverzameling houdt in dat de stichtingen gegevens verzamelen over de sector en dat ze daar monitoringsstudies mee uitvoeren. Zo verzamelt NIVEL bij zorgverleners data over de eerstelijnszorg en voert het – evenals het Trimbos-instituut – verschillende longitudinale monitoringsstudies uit.
- Kennisborging betekent dat de stichting ervoor zorgt dat beschikbare kennis op het aandachtsgebied van de organisatie in de organisatie aanwezig is of via de organisatie toegankelijk is. Zo heeft Movisie een databank met bewezen effectieve interventies (toegankelijk via hun website) en heeft de Boekmanstichting een bibliotheek met publicaties over alle maatschappelijke aspecten van kunst en cultuur. De Boekmanstichting verzamelt daarnaast alle beschikbare publieke en private cultuurdata (toegankelijk via www.cultuurindex.nl).
- Via hun platform- en netwerkfunctie verbinden de stichtingen professionals, beleidsmakers en consumenten/patiënten, zodat zij kennis onderling kunnen delen en samen kennis kunnen creëren. Dit gebeurt bijvoorbeeld via websites (Vilans), trainingen (NJI) of door expertmeetings en debatten te organiseren (Boekmanstichting).

VeiligheidNL en het Trimbos-instituut voeren daarnaast een duidelijke voorlichtings- en preventiefunctie uit, door publiekscampagnes op te zetten.

Tabel 13 Omvang stichtingen in 2014 (inkomsten in duizenden euro's)

Naam	Aantal fte	Totale inkomsten
Trimbos-instituut	164,0	17.895
NIVEL	156,7	15.345
Vilans	140,0	31.005
Movisie	121,3	14.441
NJi	96,1	14.327
SWOV	42,4	5.684
VeiligheidNL	41,8	6.031
Mulier Instituut	18,9	1.946
Geonovum	*13,4	4.150
Boekmanstichting	7,9	**1.168

Bronnen: jaarverslagen (Vilans, Movisie, NJi, SWOV, VeiligheidNL, Mulier Instituut, Geonovum); jaarrekening (Trimbos-instituut), informatie opgevraagd (NIVEL).

* Een deel van deze medewerkers is gedetacheerd vanuit de vier instituten die de subsidie verzorgen: de ministeries van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken, het Kadaster en de Geologische Dienst Nederland (TNO).

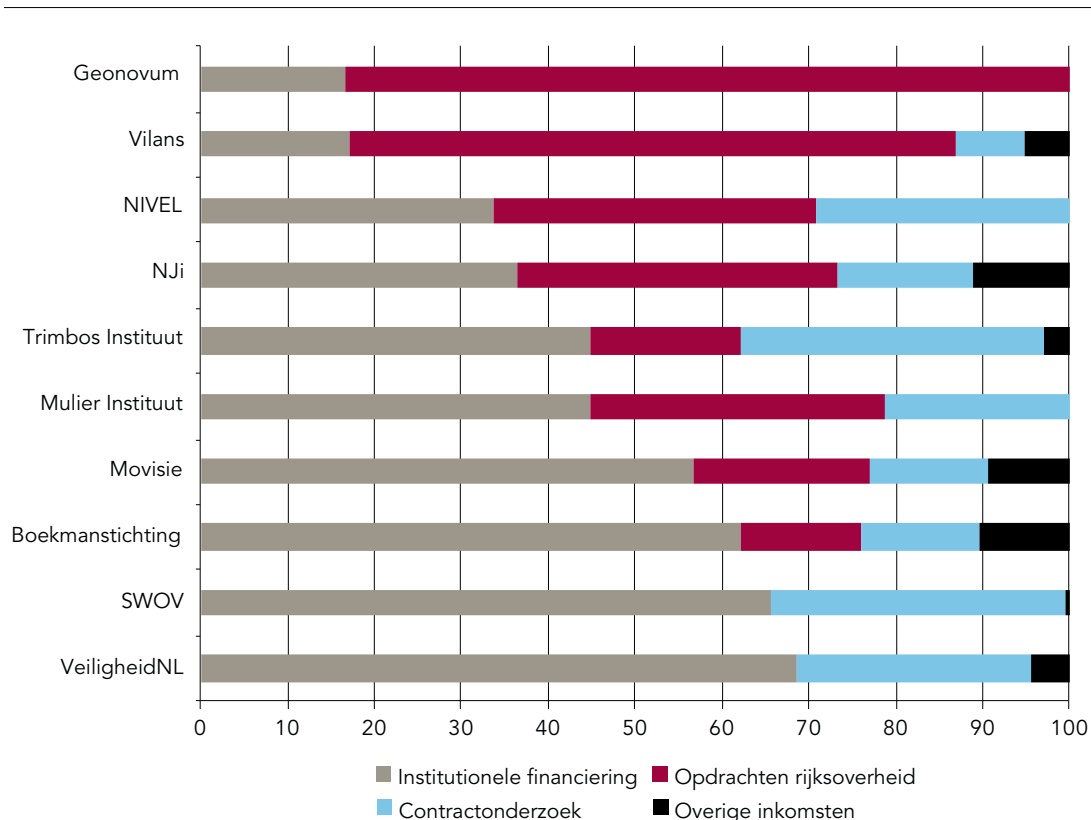
** Dit is inclusief € 100.000 prijzengeld van de Johannes Vermeerprijs, waarvan de Boekmanstichting de uitreiking organiseert.

Rathenau Instituut

In 2014 waren er in totaal 803,4 fte werkzaam bij de stichtingen (zie tabel 13). De omvang van de stichtingen loopt sterk uiteen, van het Trimbos-instituut (164 fte) tot de Boekmanstichting (7,9 fte). De VWS-gelieerde organisaties (Vilans, NIVEL, NJi, Movisie, Trimbos-instituut, Mulier Instituut en VeiligheidNL) vormen met 738,8 fte de grootste groep onder de stichtingen.

In figuur 8 wordt de herkomst van de inkomsten per instituut weergegeven. Het aandeel van de institutionele financiering loopt bij deze organisaties sterk uiteen, van 16,8 procent bij Geonovum tot 68,6 procent bij VeiligheidNL. Die verschillen ontstaan niet alleen door absolute verschillen in de omvang van de institutionele financiering, maar ook doordat sommige organisaties in verhouding tot de institutionele financiering meer inkomsten uit projectfinanciering hebben.

Figuur 8 Herkomst inkomsten stichtingen in 2014, als percentage van de totale inkomsten



Bronnen: jaarverslagen (Boekmanstichting, Mulier Instituut, NJi, SWOV, VeiligheidNL, Vilans); jaarrekeningen (Boekmanstichting, Trimbos-instituut, VeiligheidNL); jaarrapport (Geonovum); financieel verslag (MOVISIE); informatie opgevraagd (NIVEL).

Rathenau Instituut

In figuur 9 zien we dat de inkomsten van de stichtingen in de periode 2010-2014 een verschillend verloop hebben. Bij drie stichtingen, Vilans, Nivel en SWOV, nemen de inkomsten in deze periode toe. Dit komt bij deze drie de stichtingen door een stijging in de projectfinanciering (zowel uit opdrachten van de rijksoverheid als uit contractonderzoek). De toename in projectfinanciering bij SWOV is het grootst, met 105,9 procent een ruime verdubbeling.

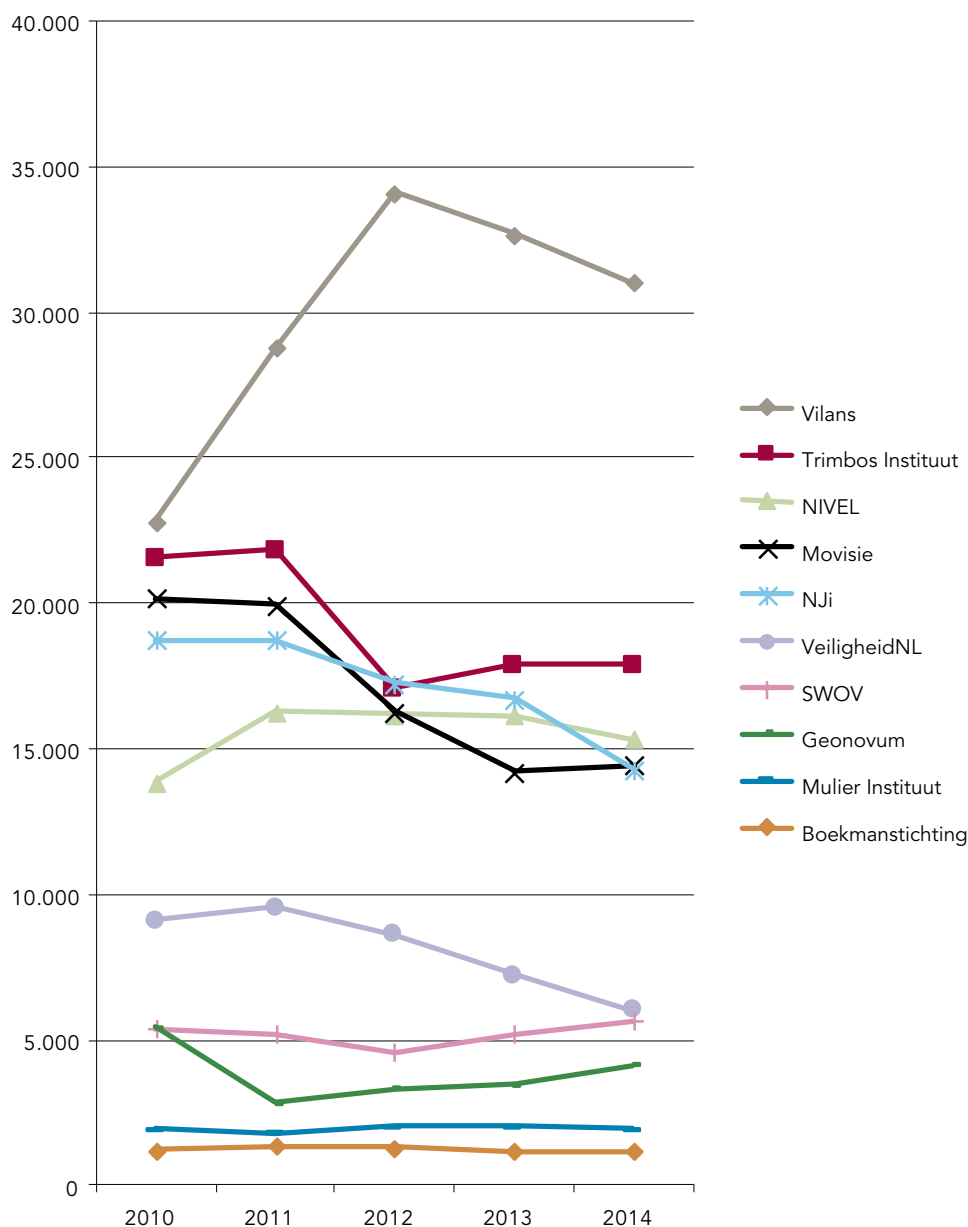
Ook bij de Boekmanstichting neemt de projectfinanciering in deze periode toe, met 42,4 procent. De inkomsten uit projectfinanciering nemen juist af bij het Trimbos-instituut, NJi, Movisie, VeiligheidNL en Geonovum. Bij VeiligheidNL, Geonovum, NJi en Movisie is deze afname meer dan 20 procent; bij het Trimbos-instituut 17,1 procent. Bij het Mulier Instituut blijven de inkomsten gelijk.

De institutionele financiering neemt toe bij het Trimbos-instituut (71,6 procent, € 3,4miljoen). Bij het Trimbos-instituut constateren we dat het instituut met de stijgende institutionele financiering ook nieuwe taken heeft gekregen. In 2013 zijn de activiteiten voor tabaksontmoediging overgeheveld naar deze organisatie. Het Trimbos-instituut wordt daarmee het expertisecentrum voor de preventie van

(overmatig) gebruik van alcohol, drugs én tabak. Bij zes van de stichtingen neemt de institutionele financiering juist af. Bij Movisie en de Boekmanstichting is sprake van een afname van ruim een kwart. Verder neemt de institutionele financiering af bij het NJi (20,7 procent), SWOV (16,1 procent), Vilans (14,3 procent) en het NIVEL (11,3 procent).

Bij Vilans, NIVEL en de Boekmanstichting wordt het verlies aan institutionele financiering nog gecompenseerd doordat de projectfinanciering is toegenomen. Bij NJi en Movisie gaan deze inkomsten – evenals bij de overige stichtingen, met uitzondering van SWOV – omlaag.

Figuur 9 Ontwikkeling inkomsten stichtingen 2010-2014 (in duizenden euro's)



Bronnen: jaarverslagen (Boekmanstichting, Mulier instituut, NJi, SWOV, VeiligheidNL, Vilans); jaarrekeningen (Boekmanstichting, Trimbos-instituut, VeiligheidNL); jaarrapport (Geonovum); financieel verslag (MOVISIE); informatie opgevraagd (NIVEL).

9 Publieke kennisorganisaties met een opleidingsdoelstelling

Drie van de publieke kennisorganisaties combineren hun onderzoekstaak met een onderwijstaak. De Politieacademie verzorgt het onderwijs en onderzoek voor de Nationale Politie, de Nederlandse Defensie Academie (NLDA) doet hetzelfde voor de landmacht, luchtmacht, marine en marechaussee. Bij de NLDA kijken we specifiek naar de Stichting Wetenschappelijk Onderwijs en Onderzoek van de NLDA (SWOON), omdat het onderzoek hier plaatsvindt. Clingendael doet onderzoek op het gebied van internationale betrekkingen en combineert dit met opleidingen en cursussen waar binnen- en buitenlandse (toekomstige) diplomaten worden opgeleid en getraind.

Tabel 14 Oorsprong publieke kennisorganisaties met een opleidingsdoelstelling

Naam	Opgericht	Oorsprong	Juridische status	Kern-departement
Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael (Clingendael)	1983	Fusie van vijf organisaties	Stichting	BuZa
Stichting Wetenschappelijk Onderwijs en Onderzoek Nederlandse Defensie Academie (SWOON-NLDA)	2005	NLDA is ontstaan bij bestuurlijke fusie Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM), Koninklijke Militaire Academie (KMA) en Instituut Defensie Leergangen (IDL). Het onderzoek van SWOON wordt uitgevoerd aan de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW).	Stichting/RWT	Defensie
Politieacademie	1992	Landelijk Selectie- en Onderzoeksinstituut Politie	ZBO/RWT	V&J

Bronnen: website (Clingendael): Klinkert, 2011; Tops en Van der Wal, 2010.

Rathenau Instituut

De opleidingen zijn per organisatie verschillend vormgegeven. De SWOON-NLDA is georganiseerd als een universitaire faculteit (FMW) en biedt bachelor- en masteropleidingen aan. Ook het daarmee gepaard gaande onderzoek is van academisch niveau – hoewel het een wat kortere looptijd heeft. De Politieacademie verzorgt onderwijs op mbo-, hbo- en wo-niveau en is georganiseerd in lectoraten, vergelijkbaar met een hbo-organisatie. Clingendael biedt geen meerjarige opleidingen aan¹⁹, maar geeft cursussen en trainingen voor binnen- en buitenlandse diplomaten en anderen met een internationale functie en voor mensen die een internationale carrière ambiëren. Meer informatie over de individuele organisaties vindt u in bijlage A.

Tabel 15 Omvang publieke kennisorganisaties met een opleidingsdoelstelling in 2014 (inkomsten in duizenden euro's)

Naam	Aantal fte 2014	Inkomsten 2014
Politieacademie	1.485,4	179.735
SWOON-NLDA	118,0	12.669
Clingendael	*69,7	9.700

Bronnen: jaarrekening (SWOON-NLDA); jaarverslag (Clingendael, Politieacademie); informatie opgevraagd (SWOON-NLDA).

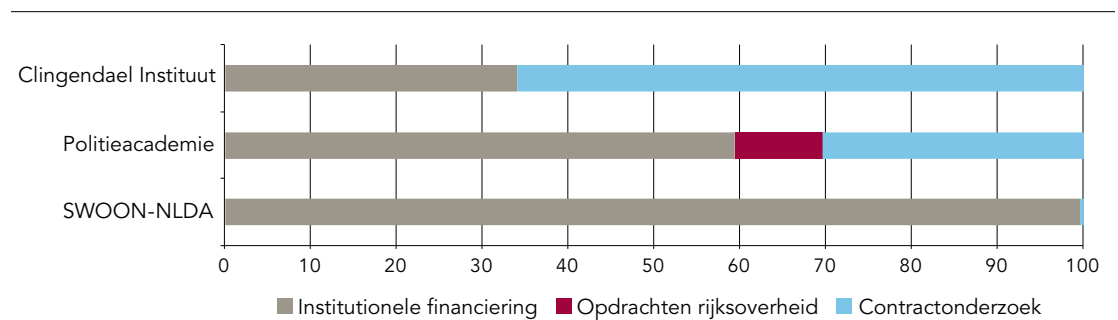
* Aantal fte berekend op basis van gegevens uit eerdere jaren.

Rathenau Instituut

¹⁹ In samenwerking met de Universiteit Leiden heeft het Clingendael wel een master *International relations and diplomacy* ontwikkeld.

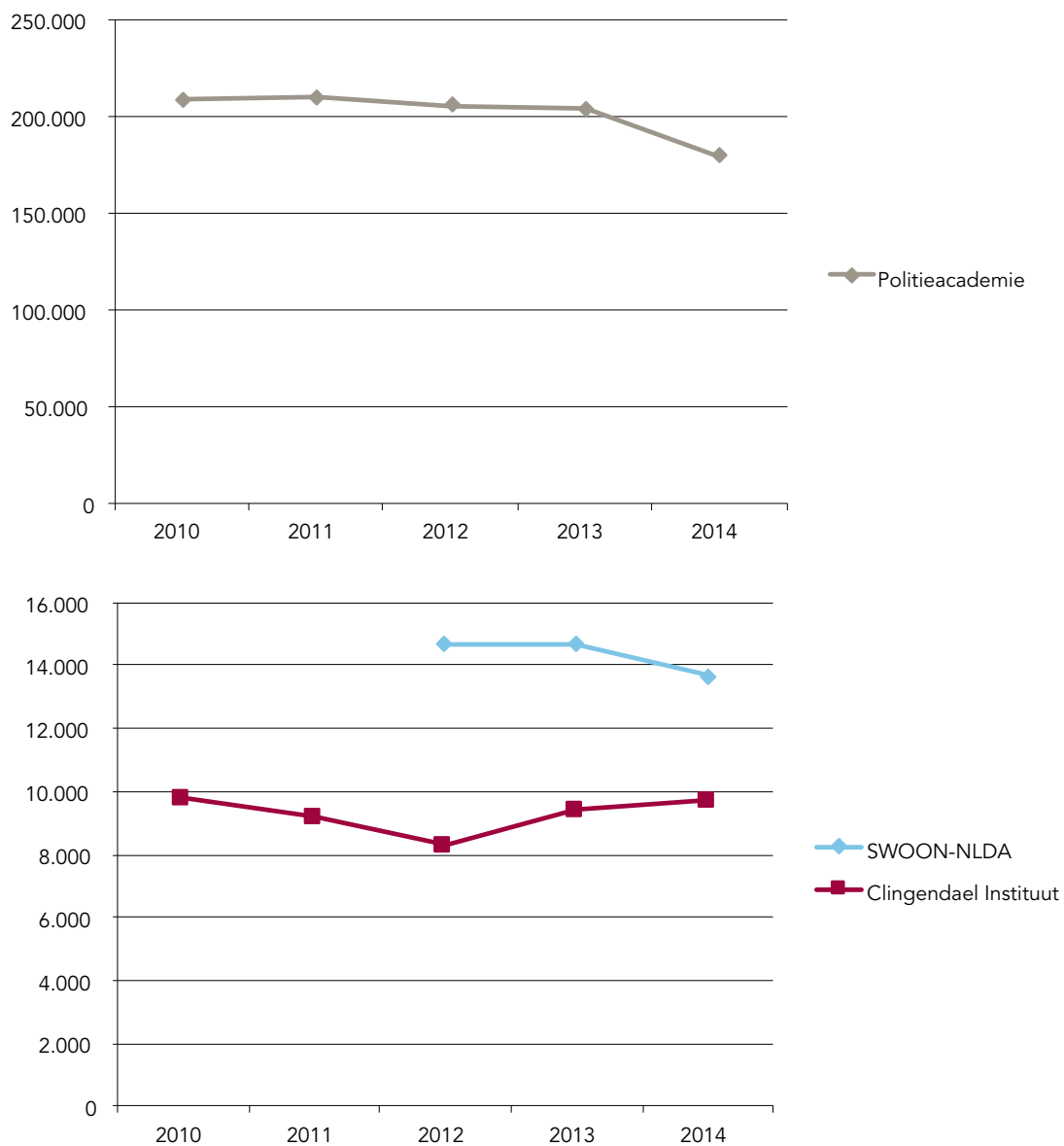
Bij de drie organisaties gezamenlijk werkt ongeveer 1.675 fte (zie tabel 15). Het overgrote deel daarvan werkt bij de Politieacademie (1.485,4 fte). SWOON-NLDA en Clingendael kennen een veel bescheidener omvang met respectievelijk 118 en ongeveer 70 fte. Figuur 10 geeft de herkomst van de inkomsten weer voor de drie organisaties. Dit laat zien dat waar de SWOON-NLDA de inkomsten vrijwel volledig krijgt in de vorm van institutionele financiering, die voor Clingendael maar 34 procent van de inkomsten vormt. De Politieacademie zit daartussenin met 59,4 procent. Alleen van deze organisatie weten we welk deel van de losse opdrachten van de rijksoverheid komt: 10,2 procent.

Figuur 10 Herkomst inkomsten publieke kennisorganisaties met een opleidingsdoelstelling in 2014, als percentage van de totale inkomsten



Bronnen: jaarverslag Clingendael; jaarrekening Politieacademie; informatie opgevraagd (SWOON-NLDA).

Figuur 11 Ontwikkeling inkomsten kennisorganisaties met een opleidingsdoelstelling



Bronnen: jaarverslag Clingendael; jaarrekening Politieacademie; informatie opgevraagd (SWOON-NLDA).

Rathenau Instituut

In figuur 11 zien we dat de inkomsten van de Politieacademie een dalende lijn vertonen. De inkomsten dalen in de periode 2010-2014 met 13,9 procent (€ 29 miljoen). In deze periode neemt de institutionele financiering af met 18,7 procent. Het contractonderzoek neemt met 10,7 procent af. De opdrachten van de rijksoverheid nemen juist met 14,1 procent toe.

Bij Clingendael zakten de inkomsten tot 2012, om in 2014 weer op het niveau van 2010 uit te komen. Wel is de verhouding verschoven: de institutionele financiering is met € 0,5 miljoen (13,2 procent) afgenomen, de inkomsten uit contractonderzoek zijn met € 0,4 miljoen (6,7 procent) toegenomen.

Bijlage A Omschrijving publieke kennisorganisaties

In deze bijlage vindt u per organisatie een korte omschrijving van de ontstaansgeschiedenis en de belangrijkste activiteiten. Deze omschrijvingen zijn gebaseerd op de websites en jaarverslagen van de organisaties en – waar beschikbaar – in wet- of regelgeving vastgelegde taken. Voor enkele organisaties is daarnaast gebruik gemaakt van (historische) achtergrondstudies of evaluaties.

Planbureaus en departementale kennisorganisaties

CPB

Het Centraal Planbureau (CPB) is in 1945 ontstaan. Het planbureau richt zich op het onderzoeken van economische ontwikkelingen, en doet onderzoek naar bijvoorbeeld de werking van financiële markten en de effecten van globalisering en vergrijzing. Het bekendst staat dit planbureau om de economische ramingen, waaronder het Centraal Economisch Plan en de Macro-Economische Verkenningen. De economische ramingen van het CPB vormen de officiële grondslag voor de rijksbegroting. Daarnaast berekent het CPB de economische gevolgen van de verkiezingsprogramma's in verkiezingstijd en – bij de formatie – die van het coalitieakkoord. Tot slot voert het CPB maatschappelijke kosten-batenanalyses uit, bijvoorbeeld bij grote infrastructurele projecten.

SCP

Het Sociaal- en Cultureel Planbureau (SCP) is opgericht in 1973. De drie taken van het SCP omvatten het uitvoeren van wetenschappelijke verkenningen, het bijdragen aan een verantwoorde keuze van beleidsdoelen en het verwerven van informatie voor de evaluatie van beleid.

Het SCP doet sociaalwetenschappelijk onderzoek op de aandachtsgebieden zorg, onderwijs, cultuur en werk. Welzijn is daarin het kernwoord. Daarbij komen bijvoorbeeld onderwerpen aan bod als de opvattingen en gedragingen van mensen, het gebruik en de organisatie van publieke diensten op de vier aandachtsgebieden en participatievraagstukken. Het SCP houdt binnen deze thema's drie onderzoekslijnen aan. Ten eerste brengt het SCP trends en ontwikkelingen in kaart. Ten tweede zoekt het SCP verklaringen voor het ontstaan van verschillen – bijvoorbeeld in inkomen of gezondheid – tussen (groepen) burgers. Ten derde onderzoekt het SCP welke gevolgen de veranderende verzorgingsstaat en veranderende verhoudingen tussen burgers en overheden hebben voor de leefsituatie en de kwaliteit van leven van burgers. Een bekend product van het SCP is de *Sociale Staat van Nederland*.

WODC

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) is ontstaan in 1973, toen het Wetenschappelijk Voorlichtings- en Documentatiecentrum werd omgevormd tot wetenschappelijk onderzoekscentrum. Het WODC in zijn huidige vorm is in 1994 tot stand gekomen door een fusie met de Centrale Directie Wetenschappelijk Onderzoek (CDWO) en Statistische Informatie en Beleidsanalyse (SIBa) van het ministerie van Justitie.

Het WODC doet beleidsondersteunend onderzoek op de drie werkterreinen van het ministerie van Veiligheid en Justitie waar de organisatie onder valt: veiligheid, justitie en vreemdelingenzaken. Het gaat dan om onderzoek naar het rechtsbestel, de rechtspleging en -handhaving, criminaliteit, veiligheid en immigratie en integratie. Een deel van het onderzoek doet het WODC zelf, een deel wordt door het WODC uitbesteed en begeleid. Een van de vijf afdelingen van het WODC is daarvoor ingericht.

Zoals de naam zegt, heeft de organisatie ook een documentatietaken. Die kent twee aspecten. Ten eerste verzamelt het WODC justitiële data en veiligheidsdata, en koppelt deze aan elkaar. Met de verzamelde data voert het WODC verschillende monitoringsstudies uit, zoals de monitor jeugd-criminaliteit en de monitor georganiseerde criminaliteit. Ten tweede maakt het WODC beschikbare (wetenschappelijke) kennis inzichtelijk, ook waar die elders ontwikkeld is. Een manier is de Kennisbank Justitiële Interventies.

KiM

Het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) is in 2006 opgericht. Het KiM is een zelfstandig instituut binnen het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Doel van het KiM is het versterken van de strategische kennisbasis van het mobiliteitsbeleid. Het KiM beschrijft ontwikkelingen in mobiliteit (ook van bepaalde groepen), verklaart ontwikkelingen in het verleden, levert prognoses, bouwt (toekomst) scenario's (bijvoorbeeld rond de zelfrijdende auto) en analyseert ex ante en ex post de effecten van beleidsinstrumenten. Hierbij kunnen ook aan mobiliteit gerelateerde onderwerpen aan bod komen zoals de duurzaamheid en veiligheid van mobiliteit en de verhouding tussen overheid en markt. Het KiM doet dit op basis van eigen analyses en het verzamelen van elders ontwikkelde kennis. Het KiM verzamelt en beheert ook zelf data. Een voorbeeld van dit laatste is het Mobiliteitspanel Nederland. Via Kennis-aan-Tafel brengt het KiM deze kennis rechtstreeks in de beleidsprocessen van IenM. Via openbare publicaties wordt de kennis van het KiM nationaal en internationaal ontsloten.

PBL

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) is in 2008 ontstaan uit een fusie van het Ruimtelijk Planbureau (RPB) en het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP). De organisatie is onderdeel van het ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Het PBL is het nationale instituut voor strategische beleidsanalyses op het gebied van milieu, natuur en ruimte. De kerntaken van het PBL zijn het in beeld brengen van de kwaliteit van milieu, natuur en ruimte en toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen die daarop van invloed kunnen zijn, het evalueren van beleid, het identificeren van "mogelijke strategische opties voor het bereiken van overheidsdoelen" en het signaleren van maatschappelijke vraagstukken. Het PBL is daarmee voor alles beleidsgericht en verricht verkenningen, analyses en evaluaties die bijdragen aan de kwaliteit van de politiek-bestuurlijke afwegingen. Het PBL kiest in het onderzoek altijd een integrale benadering van een vraagstuk. Dat betekent dat ecologische, economische en institutionele dimensies worden meegenomen in de analyses en dat zoveel mogelijk milieu-, natuur- en ruimtelijke aspecten in het onderzoek worden gecombineerd. Daarbij komen onderwerpen aan de orde zoals klimaat, energie, mobiliteit, bevolkingskrimp, voedselvoorziening en ruimtelijke inrichting. Belangrijke producten zijn, als voorbeeld: de Balans van de Leefomgeving, de Ruimtelijke Verkenningen, de Natuurverkenning en de Nationale Energieverkenning.

Agentschappen en zbo's

KNMI

Het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) is in 1854 opgericht en is daarmee de oudste publieke kennisorganisatie van Nederland. Sinds 1995 is het een agentschap.

Het KNMI doet onderzoek op het gebied van weer, klimaat en seismologie. Anders dan vaak wordt gedacht, is het KNMI niet verantwoordelijk voor de weerberichten in de media. Het KNMI vaardigt algemene weerberichten uit die weerwaarschuwingen of gemeten weerverschijnselen bevatten. Deze informatie kan door de redacties van radio- en televisiestations of bijvoorbeeld Buienradar gebruikt om een eigen weerbericht of weerproducten te maken.

Op basis van deze informatie informeert het KNMI het publiek, de overheid en lucht- en scheepvaart. Het KNMI is verantwoordelijk voor het afgeven van weerwaarschuwingen en doet seismologische meldingen. In geval van calamiteiten zijn overheidsorganisaties verplicht om gebruik te maken van de diensten van het KNMI. Voor het uitvoeren van deze basistaken heeft het KNMI waarneem- en meetapparatuur door heel Nederland en maakt de organisatie gebruik van satellietenwaarnemingen. Het wetenschappelijk onderzoek dat het KNMI uitvoert richt zich op o.a. klimaatverandering en de seismische risico's van gasbevingen in Groningen.

Tot 1 januari 2016 waren de taken van het KNMI vastgelegd in de Wet op het KNMI. Per 1 januari 2016 zijn de basistaken vastgelegd in de ministeriële Regeling Taken Meteorologie en Seismologie. De zorgplichten van de minister van IenM op dit terrein zijn verankerd in de Wet Taken Meteorologie en Seismologie, die eveneens per 1 januari 2016 in werking is getreden.

CBS

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is opgericht in 1899. Sinds 2004 zijn de twee bestuursorganen van het CBS (de directeur-generaal voor de statistiek en de Centrale Commissie van de Statistiek (CCS)) aangemerkt als twee zelfstandige bestuursorganen (ZBO's).²⁰

De wettelijke taak van het CBS is "het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken".²¹ Het CBS is daarmee verantwoordelijk voor de officiële Nederlandse statistieken. Daarnaast verzamelt de organisatie ook Europese statistieken. Het CBS verzamelt statistieken op bijvoorbeeld de onderwerpen bevolking, onderwijs, bedrijven, vervoer en natuur en milieu. Het CBS presenteert en ontsluit deze statistieken (in hun samenhang en hun context) in verschillende formats.

De cijfers van het CBS zijn openbaar en kunnen door iedereen geraadpleegd worden. Onder bepaalde voorwaarden kan voor onderzoek toegang verkregen worden tot de geanonimiseerde microdata van het CBS.

RIVM

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) is in 1909 opgericht als het Centraal Laboratorium ten behoeve van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid. In de huidige vorm is het RIVM na verscheidene fusies²² ontstaan in 1984 als Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Het laatste woord van deze naam is later ingekort tot Milieu.

Het Centraal Laboratorium begon als onderzoeksinstituut en deed onderzoek naar (het ontstaan van) infectieziekten (bijvoorbeeld cholera, difterie, tyfus en syfilis), voeding, geneesmiddelen en water- en luchtverontreiniging. Daarbij kwamen bijvoorbeeld aspecten aan bod als onderzoek naar het ontstaan van infectieziekten, onderzoek naar sera en vaccins en de detectie van gevaarlijke stoffen in water, voedsel en lucht. Door de jaren heen veranderden de onderwerpen. Zo kreeg in de jaren zestig het milieu meer aandacht en is er tegenwoordig veel aandacht voor leefstijl en externe veiligheid. Te allen tijde draait het onderzoek van het RIVM om de gezondheid van de mens en een gezonde leefomgeving.

Het RIVM heeft zich ontwikkeld van onderzoeksinstituut naar kenniscentrum. In 1951 werd het eerste bevolkingsonderzoek uitgevoerd.²³ Vanaf dat jaar ging het RIVM ook toekomstverkenningen uitvoeren. Vanaf 2005 werd het RIVM, behalve voor onderzoek en advies, ook verantwoordelijk voor verschillende coördinatie- en regietaken, bijvoorbeeld de coördinatie van het Rijksvaccinatieprogramma in 2008. Ook ging het RIVM meer aan publieksvoorlichting doen. In 2007 werd het Centrum Gezond Leven opgericht, met als doel een gezonde leefstijl te bevorderen. De activiteiten op het gebied van vaccins werden in 2003 juist grotendeels afgesplitst en ondergebracht in het Nederlands Vaccin Instituut. Niettemin behield het RIVM ook de traditionele onderzoekstaken: de nieuwe locatie die momenteel ontwikkeld wordt, zal voor een derde uit laboratoria bestaan.

20 De intentie is deze twee ZBO's terug te brengen tot één ZBO (Jaarverslag CBS, 2014, p.7).

21 Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek, artikel 3.

22 In 1934 fuseert het Centraal Laboratorium met het Rijks-Serologisch Instituut tot het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid (RIV). In 1984 fuseert het RIV met het Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening (RID) en het Instituut voor Afvalstoffen onderzoek (IVA) tot het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM).

23 Screening voor syfilis bij zwangere vrouwen.

NFI

Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) is in 1999 ontstaan uit een fusie van het Gerechtelijk Laboratorium (1945) en het Gerechtelijk Geneeskundig Laboratorium (1951). Het NFI is een agent-schap van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Het NFI doet forensisch zaakonderzoek en ontwikkelt nieuwe forensische onderzoeksmethoden. Het NFI beschikt over een breed scala aan apparatuur om bijvoorbeeld monsters (bloed, speeksel), wapens en kogels te analyseren. Zelf ontwikkelde de organisatie bijvoorbeeld RNA-celtypering: een betere techniek om de aard van een DNA-spoor vast te stellen. De derde taak van het NFI is te functioneren als een "internationaal kennis- en expertisecentrum op het gebied van forensisch onderzoek".²⁴ In 2009 is de NFI Academy opgericht en biedt het NFI cursussen aan voor professionals binnen en buiten de strafrechtketen, bijvoorbeeld aan hulpverleners die op een plaats delict moeten werken zonder sporen achter te laten. Ook beheert het NFI de Nederlandse DNA-databank.

(N) IFV

Het Instituut Fysieke Veiligheid is in 2013 ontstaan uit een fusie van het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (NIFV) (1996) met het Nederlands Bureau Brandweerexamens (NBBE) (1994) met een aantal taken van het ministerie van Veiligheid en Justitie (Landelijke Faciliteit Rampenbestrijding en Landelijk Management Development Brandweer). Deze ontwikkeling valt samen met de ontwikkeling van de veiligheidsregio's in Nederland, die in 2010 zijn ingesteld.

Het IFV richt zich op de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening bij rampen. Daarbij komen onderwerpen aan bod als transportveiligheid, brandveiligheid en informatievoorziening bij een crisis of ramp. Op deze gebieden vervult het IFV een aantal wettelijke taken, waaronder het verzamelen en beheren van relevante kennis en het zo nodig zelf uitvoeren van toegepast wetenschappelijk onderzoek. Andere wettelijke taken omvatten het opzetten en uitvoeren van officiersopleidingen voor de brandweer, het afgeven van vrijstellingen en certificaten voor de brandweeropleiding. Tot slot zorgt het IFV voor "het verwerven, beheren en [...] zo nodig ter beschikking stellen" van materieel en uitrusting aan de veiligheidsregio's.

In al deze activiteiten is het IFV gericht op de veiligheidsregio's. Deze moeten toegang hebben tot de onderzoeksresultaten van het IFV en kunnen desgewenst gezamenlijke taken bij het IFV beleggen. Om kennis met professionals te delen en de vragen van professionals te beantwoorden, beheert het IFV de website Infopunt Veiligheid.

TO2-instellingen

NLR

Het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR) is in 1919 opgericht als Rijksstudiedienst voor de Luchtvaart en in 1937 omgezet naar een stichting met de naam Nationaal Luchtvaartlaboratorium (NLL). Later is de naam veranderd in NLR. Tot en met 2014 stond NLR voor "Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium". In 2015 is dit veranderd naar "Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum".

De missie van NLR is "*making air transport and space exploration safer, more sustainable and more efficient*". NLR werkt binnen de lucht- en ruimtevaartsector zowel voor de civiele als de militaire luchtvaart. De organisatie beschikt over een aantal grote faciliteiten, waarvan de windtunnels de meest prominente zijn.

²⁴ Regeling Taken NFI (Regeling van de minister van Veiligheid en Justitie, d.d. 8 mei 2012, nr. 227774, houdende bepalingen inzake de taakopdracht van het Nederlands Forensisch instituut).

MARIN

Het Maritime Research Institute of the Netherlands (MARIN) is in 1929²⁵ opgericht als Nederlandsch Scheepsbouwkundig Proefstation, uit een gezamenlijk initiatief van de overheid en de maritieme industrie.

MARIN's missie is het "schoner, slimmer en veiliger maken van schepen". MARIN richt zich op het testen en verder ontwikkelen van nieuwe technologieën voor schepen en hun effect op de omgeving. Daarvoor beschikt de organisatie over verschillende grootschalige faciliteiten om schroeven, scheepsmodellen en offshore faciliteiten te testen, waarin bijvoorbeeld stroming en golfslag kunnen worden nagebootst. Tevens beschikt MARIN over simulatoren waarmee bijvoorbeeld alle Nederlandse havenloodsen worden getraind.

MARIN doet voornamelijk contractonderzoek voor bedrijven, maar doet ook onderzoek voor de ministeries van Defensie en Infrastructuur en Milieu.

TNO

TNO, de Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek, is opgericht in 1932. TNO is de grootste publieke kennisorganisatie.

De missie van TNO is het verbinden van mensen en kennis om innovaties te creëren. Anders dan de andere vijf organisaties binnen deze groep is TNO niet gebonden aan een onderwerp, maar zet de organisatie de aanwezige expertise in op onderwerpen waar deze innovatief kan zijn en waar een vraag ligt vanuit overheid of bedrijfsleven. Het onderzoek is georganiseerd binnen vijf thematische lijnen: industrie, gezond leven, defensie en veiligheid, leefomgeving en energie en bestrijkt alle negen Topsectoren (voornamelijk HTSM en Agrifood). TNO voert tevens onderzoek voor Defensie uit. TNO heeft één wettelijke onderzoekstaak, op het gebied van de diepe ondergrond.

Voor het onderzoek heeft TNO verschillende laboratoria, zoals het pyrolab voor ballistisch onderzoek, en testfaciliteiten, zoals een grote hal voor botsproeven voor het automotieve onderzoek. Aan TNO verbonden is TNO Bedrijven, waarin ook bedrijven zitten die als spin off van TNO (inclusief een deel van de faciliteiten) nieuwe technologieën op de markt zetten.

DLO

De Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO) is in 1938 opgericht en in 1999 verzelfstandigd en samengevoegd met de Wageningen Universiteit tot de WUR: Wageningen Universiteit en Research Centrum.

DLO bestaat uit negen onderzoeksinstituten met elk hun eigen taak, van het RIKILT voor voedselveiligheid tot IMARES voor gebruik en beheer van kust en zee. Alle instituten zijn gericht op (de verbinding tussen) landbouw, visserij, voedselveiligheid en het milieu, en werken vanuit de missie van DLO: *"to explore the potential of nature to improve the quality of life"*. DLO voert in totaal zes wettelijke onderzoekstaken uit. De faciliteiten verschillen per instituut. DLO beheert meerdere databases. Een grote faciliteit is het High Containment unit in Lelystad, waar onderzoek wordt gedaan naar besmettelijke dierziekten. Daarnaast heeft DLO diverse laboratoria en proeffaciliteiten in het veld.

ECN

De Stichting Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) is opgericht als Reactorcentrum Nederland in 1955. In 1997 is het nucleair onderzoek afgesplitst naar de NRG (Nuclear Research Group), nu het grootste dochterbedrijf van ECN. ECN richt zich op duurzame energie, energiebesparing en energiebeleid.

²⁵ Opgericht in 1929, werkzaamheden gestart in 1932.

De missie van ECN is "wij ontwikkelen kennis en technologie voor een duurzame energiehuishouding". Voor het onderzoek heeft ECN meerdere laboratoria, modellen en proefinstallaties. Daarnaast heeft ECN een windturbinetestpark en beschikt NRG over een kernreactor voor onderzoek en voor de productie van medische isotopen.

Deltares

Deltares is in 2007 opgericht als Nationaal Delta Instituut en bestaat uit de samenvoeging van GeoDelft, WL|Delft Hydraulics, Specialistische Diensten van Verkeer- en Waterstaat en delen van TNO Bouw en Ondergrond.

De missie van Deltares is "*Enabling Delta Life*". Daarvoor doet de organisatie onderzoek en adviseert ze op het gebied van water, ondergrond en infrastructuur in deltagebieden. Dan gaat het bijvoorbeeld om het beheersen van overstromingsrisico's, de toevoer van drinkwater, dijkbewaking of de bescherming van ecosystemen in een delta. Daarvoor beschikt Deltares over uitgebreide software (numerieke modellen), een hydrolab met onder andere de Deltagoot (waarmee de invloed van golven op dijken kan worden getest) en een geolab met onder andere een GeoCentrifuge.

Stichtingen

SWOV

De Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) is opgericht in 1962 met als doel "het wetenschappelijk verkeersveiligheidsonderzoek te coördineren en te stimuleren".

SWOV doet wetenschappelijk onderzoek naar en verspreidt kennis over verkeersveiligheid voor verkeersprofessionals bij gemeentes, provincies, het Rijk, adviesbureaus, het bedrijfsleven en belangenorganisaties met als doel de verkeersveiligheid te verbeteren. Dat onderzoek is integraal: niet alleen op mens, voertuig of weg gericht, maar op (het) fietsen, vergrijzing, verstedelijking en automatisering. Daarnaast signaleert, monitort en verkent SWOV de verkeersveiligheid.

Voor het onderzoek heeft SWOV een eigen kenniscentrum (virtuele en fysieke bibliotheek) dat ook voor derden beschikbaar is en eigen faciliteiten zoals een rijnsimulator. Daarnaast maakt de organisatie gebruik van data van verschillende partijen, zoals het CBS en de politie.

Boekmanstichting

De Boekmanstichting is in 1963 opgericht op initiatief van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen, om onderzoek te doen naar de relatie tussen kunst en overheid en het functioneren van kunst in de maatschappij.

Onderwerp van onderzoek bij de Boekmanstichting is het "kunst- en cultuurbeleid en de uitwerking daarvan in de praktijk". De missie van de stichting is tweeledig en omvat ten eerste het verzamelen en verspreiden van informatie en kennis. Daarnaast is de missie het stimuleren van onderzoek en meningsvorming over verschillende aspecten van kunst en cultuur. Dat doet deze organisatie voornamelijk door het beheer van een bibliotheek met een eigen (fysieke en digitale) collectie waarin in principe alle publicaties op het gebied van de "georganiseerde cultuur" worden opgenomen: van wetenschappelijke artikelen tot jaarverslagen van culturele organisaties. Daarnaast wordt kennis verspreid via debatten en de website cultuurindex.nl (in samenwerking met het SCP).

NIVEL

Het NIVEL is in 1985 als Nederlands Instituut voor onderzoek van de Eerstelijnsgezondheidszorg opgericht. Het is de rechtsopvolger van het in 1965 door het Nederlands Huisartsen Genootschap opgerichte Nederlands Huisartsen Instituut. In 1995 werd het werkerrein verbreed naar de gehele gezondheidszorg. De naam werd aangepast (Nederlands Instituut voor onderzoek van de Gezondheidszorg), maar de afkorting werd behouden.

Het NIVEL doet onderzoek naar de effectiviteit en de kwaliteit van de gezondheidszorg en combineert hierbij toegepast onderzoek met wetenschappelijk onderzoek. Daarbij richt het NIVEL zich op onderzoek naar de organisatie van het Nederlandse gezondheidszorgsysteem: de patiënten, professionals, instituties (van ziekenhuizen tot zorgverzekeraars) en de relaties daartussen, evenals de structuur en het beleid waarbinnen zij functioneren.

Het NIVEL beheert een aantal databases en panels, zoals de NIVEL Zorgregistraties eerste lijn, waarin gegevens worden verzameld over bijvoorbeeld het gebruik van huisartsenzorg en voorgeschreven medicatie. Op basis van de informatie uit deze panels en databases voert het NIVEL veel van zijn onderzoek uit, waaronder een aantal monitorstudies.

VeiligheidNL

VeiligheidNL bestaat sinds 1985, maar droeg tot 2013 de naam Stichting Consument en Veiligheid. VeiligheidNL ontvangt subsidie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor de registratie en monitoring van letselschade en de inzet op gedragsverandering bij risicocategorieën.

De stichting heeft als doel letselschade terug te dringen en richt zich daarbij op de veiligheid in alledaagse woon-, werk- en leefsituaties. Daaronder vallen de thuisomgeving, werk, school, verkeer, speelplein en verpleeg- en verzorgingshuizen. VeiligheidNL houdt zich bezig met onderwerpen als (het voorkomen van) sportblessures, valpreventie bij ouderen, veilig werken, en pesten op school. De organisatie werkt op basis van monitoring en onderzoek aan oplossingen voor veiligheidsproblemen. Daarbij is de organisatie gespecialiseerd in de ontwikkeling en evaluatie van gedragscampagnes en interventies.

Trimbos-instituut

Het Trimbos-instituut is in 1996 ontstaan uit een fusie van het Nederlands centrum Geestelijke volksgezondheid (NcGv) en het Nederlands Instituut voor Alcohol en Drugs (NIAD). In 2013 zijn de activiteiten voor tabaksontmoediging overgeheveld naar het Trimbos-instituut. Het Trimbos-instituut wordt daarmee het expertisecentrum voor de preventie van (overmatig) gebruik van alcohol, drugs én tabak.

De organisatie richt zich op vraagstukken rondom geestelijke gezondheid, middelengebruiken verslaving. De vijf kernthema's zijn: alcohol, drugs, tabak, veel voorkomende psychische stoornissen en ernstige psychische aandoeningen. Het Trimbos-instituut kijkt naar de signalering, behandeling én preventie van psychische en verslavingsproblematiek door monitoring, de ontwikkeling van nieuwe richtlijnen, behandelmethoden en preventieprogramma's en het onderzoeken en evalueren van de GGZ- en verslavingszorg.

Om deze kennis actief te verspreiden naar professionals en zorgbehoevenden, heeft het Trimbos-instituut een breed scala aan publiekgerichte websites, een roken-, drugs- en alcoholinformatielijn en biedt het een breed scala aan trainingen aan voor professionals uit de zorg.

Mulier Instituut

Het Mulier Instituut is in 2002 ontstaan uit een samenwerkingsverband tussen het onderzoeksbureau Diopter, Janssens & Van Bottenburg bv en de Universiteiten van Tilburg, Utrecht en Amsterdam (UvA). Sinds 2013 heeft het Mulier Instituut een zelfstandige Raad van Bestuur en Raad van Toezicht.²⁶

Het doel van het Mulier Instituut is "de bevordering van de sociaalwetenschappelijke kennisontwikkeling en beleidseffectiviteit op het terrein van sport". De organisatie monitort ontwikkelingen in de

²⁶ Hiervoor werd het bestuur gevormd door vertegenwoordigers van de betrokken universiteiten en hogescholen en was er geen Raad van Toezicht.

sport, brengt bestaand onderzoek bij elkaar en doet zelf onderzoek. Tot 2013 had het Mulier instituut de taak het sportonderzoek van universiteiten te coördineren. In 2013 is deze taak komen te vervallen. Het Mulier Instituut bevordert nog wel de sportwetenschap door het bevorderen en ondersteunen van de aanstelling van (bijzonder) hoogleraren en lectoren en het bieden van faciliteiten aan jonge sportonderzoekers. Twee specifieke taken van het Mulier Instituut zijn: hoger onderwijs organisaties ondersteunen bij het opleiden van sportonderzoekers en stimuleren dat (bijzonder) hoogleraren en lectoren op hun werkgebied worden aangesteld.

Geonovum

Stichting Geonovum is opgericht in 2007.

Geonovum is een kennisorganisatie op het gebied van geografische informatie (geo-informatie). De missie van de organisatie is driedig: "Geonovum maakt geo-informatie van de publieke sector toegankelijk, ontwikkelt en beheert de standaarden die daarvoor nodig zijn en helpt de overheid geo-informatie beter te benutten". Deze kennisorganisatie zorg op de eerste plaats voor de ontwikkeling, standaardisatie en innovatie van de geo-informatie infrastructuur van de overheid. Geonovum werkt aan de verbetering van de toegankelijkheid en uitwisseling van geo-informatie onderling en met andere soorten gegevens. Ook informeert Geonovum overheidsorganisaties over bestaande voorzieningen en verbindt partijen die behoefte hebben aan geo-informatie aan partijen die hen daarmee kunnen helpen.

Movisie

Movisie is een van de drie organisaties die in 2007 zijn ontstaan vanuit het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW) (dat toen is opgeheven). Movisie is ontstaan uit een fusie van delen van NIZW, het Instituut vrijwillige inzet (CIVIQ), het Landelijk Expertisecentrum aanpak huiselijk en seksueel geweld (Transact), het Kennisnetwerk Sociaal Beleid (X-S2), het Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO) en het Kenniscentrum Lesbisch en Homo-emancipatiebeleid (KCLH).

Movisie is de kennisorganisatie op het terrein van de WMO en richt zich op sociale vraagstukken op het terrein van welzijn, participatie, zorg en sociale veiligheid. Movisie is een veldgerichte organisatie met als opdracht "kennis voor het veld (uitvoerende organisaties en gemeenten) te verzamelen, te verrijken, te valideren en te verspreiden".

Movisie richt zich daarmee zowel op het verzamelen, ontwikkelen en overdragen van kennis als op het ondersteunen van de implementatie daarvan, en noemt zich dan ook "kennisinstituut en adviesbureau". Evenals Vilans en NJi speelt Movisie een rol in het leggen van contacten tussen professionals via bijvoorbeeld digitale platformen en kennisuitwisselingsbijeenkomsten. Zo beheert Movisie de databank Effectieve sociale interventies, waarin bewezen interventiemethoden zijn samengevat.

Nederlands Jeugdinstituut (NJI)

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) is een van de drie organisaties die in 2007 zijn ontstaan vanuit het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW).

De missie van het NJi is "het bevorderen van de gezonde ontwikkeling van jeugdigen en van de sociale en pedagogische kwaliteit van de context waarin zij leven". Het NJi richt zich dan ook op jeugd- en opvoedingsvraagstukken, specifiek op "het verbeteren van de kwaliteit en doelmatigheid van zorg- en dienstverlening aan jeugdigen en opvoeders". Evenals Vilans en Movisie is het NJi een veldgerichte organisatie met als opdracht "kennis voor het veld (uitvoerende organisaties en gemeenten) te verzamelen, te verrijken, te valideren en te verspreiden".

Behalve dat het NJi een kennisbestand voor de jeugdsector ontwikkelt en beheert middels databanken en websites, is het actief betrokken bij verbetertrajecten en kennisbenutting in de praktijk. Om professionals met elkaar in contact te brengen en kennis te delen beheert het NJi onder andere het

online Platform Kennisnet Jeugd, en biedt het trainingen, onderzoek- advies- en ondersteuningsdiensten aan. De daarin opgedane kennis wordt weer geïntegreerd in het kennisbestand.

Vilans

Vilans is een van de drie organisaties die in 2007 zijn ontstaan vanuit het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW).²⁷ Vilans is een fusie van NIZW Zorg, de Stichting Kwaliteits- en Bruikbaarheids-onderzoek van Hulpmiddelen voor gehandicapten en ouderen (KBOH) en het Kwaliteitsinstituut voor Toegepaste ThuisZorgvernieuwing (KITZ).

Vilans doet onderzoek naar de langdurige zorg. De organisatie kijkt zowel naar de organisatie van de langdurige zorg als naar de kwaliteit van die zorg. Bij dat laatste gaat het zowel om het verbeteren van de zorgverlening als om de kwaliteit van leven van mensen die langdurige zorg nodig hebben, waarbij de nadruk ligt op het organiseren en bevorderen van zelfredzaamheid. Doelgroep van het onderzoek zijn de medewerkers in de zorg, die er hun werk mee kunnen verbeteren. Vilans heeft de opdracht op deze terreinen "kennis voor het veld (uitvoerende organisaties en gemeenten) te verzamelen, te verrijken, te valideren en te verspreiden".

Om kennis te verspreiden en professionals met elkaar in contact te brengen en kennis te laten delen, heeft Vilans diverse 'kennispleinen': digitale platformen waar professionals, vrijwilligers en ouderen uit de zorg informatie, trainingen en nieuwe instrumenten kunnen vinden en ervaringen met elkaar kunnen uitwisselen.

Publieke kennisorganisaties met een opleidingsdoelstelling

Clingendael

Clingendael is in 1983 ontstaan uit een fusie van vijf organisaties op het gebied van internationale betrekkingen.

Clingendael is het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen. De organisatie doet onderzoek naar de thema's economische diplomatie, internationale veiligheid en conflictmanagement. Daarbinnen richt Clingendael zich op de rol en positie van Nederland. Ook kennis over Europa speelt een belangrijke rol. De organisatie combineert dit onderzoek met onderwijs in de vorm van opleidingen en cursussen waarmee binnen- en buitenlandse (toekomstige) diplomaten worden opgeleid en getraind. Een voorbeeld is de 12-weekse Leergang Buitenlandse Betrekkingen. Naast onderwijs en onderzoek doet Clingendael contractonderzoek voor zowel private als publieke partijen. De opgedane kennis wordt verspreid via conferenties en seminars.

Politieacademie

De Politieacademie is in 1992 opgericht als het LSOP (Landelijk Selectie- en Onderwijsinstituut Politie). De oorspronkelijke naam was LISOP en het was de eerste keer dat alle opleidingen voor zowel rijks- als gemeentepolitie in één instituut georganiseerd werden. In 2004 werd de naam veranderd in Politieacademie.

De Politieacademie verzorgt onderwijs en is georganiseerd in lectoraten. Het onderwijs omvat zowel de initiële opleidingen voor de politie als cursussen en vervolgoopleidingen voor medewerkers van de politie. Het onderwijs wordt gegeven op mbo-, hbo- en wo-niveau.

²⁷ Vilans, Movisie en het NJI zijn toen vormgegeven, ieder op een domein van de decentralisaties in de zorg, respectievelijk de AWBZ, de WMO en de jeugdzorg).

Daarnaast doet de Politieacademie onderzoek dat bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van het politieonderwijs en de politiepraktijk. Er wordt onderzoek gedaan naar de huidige werkwijze van de politie en mogelijke verbeteringen die daarin kunnen worden aangebracht. Onderwerpen die daarbij aan bod komen, zijn bijvoorbeeld politiegeschiedenis, forensisch onderzoek, cybersafety en openbare orde. Daarbij worden vraagstukken behandeld als het verbeteren van de effectiviteit van opsporing en het gebruik van nieuwe forensische technieken in de praktijk.

De Politieacademie doet niet alleen zelf onderzoek, maar verzamelt, valideert en verspreidt kennis via haar digitale kennisbank voor de politie: Kennis Op Maat Politie (KOMPOL), voorheen Politiekennisnet (PKN). De missie van de Politieacademie is "het (mede)bevorderen van de professionaliteit en het lerend vermogen van de politie(mensen)".

FMW – NLDA

De Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) is in 2005 ontstaan, als onderdeel van de ook in 2005 opgerichte Nederlandse Defensie Academie (NLDA). De NLDA is een fusie van de Koninklijke Militaire Academie (KMA), het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) en het Instituut Defensie Leergangen (IDL). Bij de fusie werd besloten het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek van de KMA en KIM te bundelen in één nieuw onderdeel: de FMW. Deze organisatie functioneert naar het model van een universitaire faculteit.

In 2011 werd de FMW een rechtspersoon in de vorm van de Stichting wetenschappelijk onderwijs en onderzoek NLDA. Hierdoor konden de opleidingen van de FMW geaccrediteerd worden en werd de FMW een zelfstandig onderdeel binnen het ministerie van Defensie.

De NLDA is het opleidingsinstituut van de krijgsmacht. De FMW voorziet daarbinnen in het academisch onderwijs voor de officiersopleidingen. De opleiding biedt drie bachelors en twee masters aan. Het militaire onderdeel van de officiersopleiding wordt verzorgd door de Koninklijke Militaire Academie (KMA) en het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM). De masteropleidingen zijn ook voor burgers toegankelijk.

Daarnaast doet de FMW wetenschappelijk onderzoek dat aansluit bij het onderwijs dat FMW geeft. Het gaat dan om onderzoek naar bijvoorbeeld militaire strategie, operaties en ethiek, civiel-militaire samenwerking en militair-logistieke vraagstukken. Het onderzoek heeft een looptijd van ongeveer tien jaar.

Bijlage B Organisaties die niet zijn meegenomen in dit rapport

De volgende groepen organisaties zijn niet meegenomen in de selectie voor dit rapport:

- Adviesraden: Raden zoals de WRR en de Gezondheidsraad. Voor deze raden is onderzoek een neventaak (zie Kaderwet adviescolleges, 1996).
- Inspecties: onderzoek is neventaak.
- NWO- & KNAW-instituten: vallen onder de Wet op het hoger en wetenschappelijk onderzoek (WHW).
- Rijkswaterstaat: onderzoeksonderdelen zijn niet te onderscheiden (zie Besluit organisatie organisatieonderdelen Rijkswaterstaat, art. 3.7).
- Beëindigde organisaties: hieronder valt ook het Nederlands Vaccin Instituut dat wel opgenomen was in het rapport *Verstand op veilig*.
- Technologische en Maatschappelijke Topinstituten: zijn voornamelijk onderzoekfaciliterende netwerkorganisaties.
- Rijksmusea: onderzoek is neventaak.
- Koninklijke Bibliotheek: valt onder de WHW.

Op individuele basis zijn de volgende organisaties wel overwogen, maar om verschillende redenen toch niet in de selectie opgenomen:

Naam organisatie	Reden uitsluiting
Centraal Bureau Genealogie	Onderzoek is neventaak.
Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV)	Onderzoek is neventaak.
De Nederlandsche Bank	Onderzoek is neventaak.
Europa Decentraal	Onderzoek is neventaak.
Nederlands Normalisatie Instituut (NNI, NEN)	Onderzoek is neventaak.
NIBUD	Onderzoek is neventaak.
NICTIZ	Onderzoek is neventaak.
Rijksdienst voor Cultureel erfgoed	Onderzoek is neventaak.
Rijksdienst voor Monumentenzorg	Onderzoek is neventaak.
Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek	Onderzoek is neventaak.
Rutgers WPF - Kenniscentrum seksualiteit	Onderzoek is neventaak.
Stichting Centrum '45	Onderzoek is neventaak.
Voedingscentrum	Onderzoek is neventaak.
VSL	Onderzoek is neventaak.
Nederlandse academie voor eetstoornissen	Doet geen onderzoek.
ProDemos	Doet geen onderzoek.
Onderzoeksraad voor de Veiligheid	Doet alleen onderzoek bij calamiteiten.
Atria kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis	Geen beheersmatige relatie met rijksoverheid gevonden.
Nederlands centrum voor ouderpsychiatrie	Heeft geen beheersmatige relatie met de rijksoverheid.
STOWA - Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer	Heeft geen beheersmatige relatie met de rijksoverheid; alleen met waterschappen.
Verwey-Jonker Instituut	Heeft geen beheersmatige relatie met de rijksoverheid.
Afrika Studiecentrum	Deze organisatie is een academisch instituut, onderdeel van de Universiteit Leiden.
Antoni van Leeuwenhoek - Nederlands Kanker Instituut	Sterker vergelijkbaar met Universitair Medisch Centra.
European Institute of Public Administration	Dit is een Europese organisatie.
Kenniscentrum voor Jeugd- en Kinderpsychiatrie	Deze organisatie is een netwerkorganisatie.
Koninklijk Instituut voor de Tropen	Deze organisatie is een vereniging.
Stichting Centrum landbouw en Milieu (CLM)	Deze organisatie is een private stichting.
Stichting Nederlands Water Partnership	Deze organisatie is een netwerkorganisatie.

Bijlage C Afkortingen

BuZa	Ministerie van Buitenlandse Zaken
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCS	Centrale Commissie voor de Statistiek
CPB	Centraal Planbureau
Defensie	Ministerie van Defensie
DLO	Dienst Landbouwkundig Onderzoek
ECN	Energieonderzoek Centrum Nederland
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FMW	Faculteit Militaire Wetenschappen
I&M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
(N)IFV	(Nederlands) Instituut Fysieke Veiligheid
KiM	Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid
KNAW	Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
MARIN	Maritime Research Institute Netherlands
MNP	Milieu- en Natuurplanbureau
NcGv	Nederlands centrum Geestelijke volksgezondheid
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NIAD	Nederlands Instituut voor Alcohol en Drugs
NIVEL	Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg
NIZW	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn
NJi	Nederlands Jeugdinstituut
NLDA	Nederlandse Defensieacademie
NLR	Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum

NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMO	Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling
RPB	Ruimtelijk Planbureau
RWT	Rechtspersoon met wettelijke taken
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SWOON	Stichting Wetenschappelijk Onderwijs en Onderzoek NLDA
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
TNO	Nederlandse Organisatie voor Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek
TO2	Organisaties voor Toegepast Onderzoek
TWIN	Totale investeringen in Wetenschap en Innovatie
V&J	Ministerie van Veiligheid en Justitie
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
ZBO	Zelfstandig bestuursorgaan

Referenties

Aanwijzingen voor de Planbureaus. (2012). *Staatscourant*, 3200.

Ad-hoc commissie Brugfunctie TNO en GTIs. (2004). *De kracht van directe verbindingen*. Den Haag: B&A Den Haag [secretariaat].

Blankesteyn, M. et al. (2014). *Verstand op veilig. De waarde van publieke kennisinstellingen voor de veiligheid van Nederland*. Den Haag: Rathenau Instituut.

Boekmanstichting. *Jaarrekeningen 2012-2014*. Amsterdam: Administratiekantoor ASK.

Boekmanstichting. *Jaarverslagen 2010-2014*.

Boekmanstichting. (2013). *Activiteitenplan 2013-2016*.

Centraal Bureau voor de Statistiek. *Jaarverslagen 2010-2014*. Den Haag: CBS.

Clingendael. *Annual reports 2010-2014*. Den Haag: Clingendael.

Deltares. *Jaarverslagen 2010-2014*. Delft: Deltares.

Energieonderzoek Centrum Nederland. *Jaarstukken 2011-2013*. Petten: ECN.

Energieonderzoek Centrum Nederland. *Annual report 2014*. Petten: ECN.

Geonovum. *Jaarrapporten 2010-2014*. Amersfoort: Geonovum.

Geonovum. *Jaarverslagen 2010-2014*. Amersfoort: Geonovum.

Instituut Fysieke Veiligheid. *Jaaroverzicht 2011, 2013 en 2014*. Arnhem: IFV.

Kamerstukken II 1995/96, 24454, nr.3: Wet op het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. MvT.

Kamerstukken II 2005/06, 27625, nr.63: Waterbeleid. Brief van de minister en staatssecretaris van verkeer en waterstaat.

Kamerstukken II 2006/07, 31031 XVI, nr.1: *Jaarverslag en slotwet Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2006*.

Kamerstukken II 2010/11, 32841, nr.3: Wijziging van de Wet veiligheidsregio's in verband met de oprichting van het Instituut Fysieke Veiligheid en in verband met de volledige regionalisering van de brandweer. MvT.

Kamerstukken II 2014/15, 27565, nr. 128: Alcoholbeleid. Brief van de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Kamerstukken II 2014/15, 29517, nr. 90: Veiligheidsregio's. Brief van de minister van Veiligheid en Justitie.

Kamerstukken II 2015/16, 34000 XVI, nr. 2: Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2015. MvT.

Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid. (2009). 'Evaluatie van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM). Eindrapport'. www.kimnet.nl/positionering-kim.

Klein Haarhuis, C.M., L.L.C. Hagen & M.P.C. Scheepmaker. (2009). *Toetsen en verbinden. Over het WODC in de tijd en de relatie tussen onderzoek en beleid in het bijzonder*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Klinkert, W. (2011). *Mars naar de wetenschap. Het streven naar de wetenschappelijk opgeleide officier, 1890-2011*. https://www.researchgate.net/publication/241862065_Mars_naar_de_wetenschap_Het_streven_naar_de_wetenschappelijk_opgeleide_officier_1890-2011.

Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut. *Jaarverslag 2012*. De Bilt: KNMI.

Meinen, G. & A. Meurink. (2006). *Kennis en economie. R&D inspanningen in Nederland, 2003*. Voorburg/Heerlen: CBS.

Ministerie van Binnenlandse Zaken. [z.j.]. ZBO Register (<http://almanak.zboregister.overheid.nl>).

Ministerie van Binnenlandse Zaken. (2009). *Kamerbrief betreffende de motie-Koopmans over planbureaus*, 6 april 2009. Kenmerk: 2009-0000197162.

Ministerie van Economische Zaken. (2013). *Visie op het toegepaste onderzoek*. Den Haag: Ministerie van EZ.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu. *Jaarverslag en slotwet 2010-2014*. Den Haag: Ministerie van I&M.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2012). *Toekenningen culturele basisinfrastructuur 2013-2016*. Bijlage bij brief *Besluiten culturele basisinfrastructuur 2013-2016*. Den Haag: Ministerie van OCW.

Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2013). 'Wet veiligheidsregio's' (brochure). <https://www.ifv.nl/kennisplein/Documents/Brochure-wet-veiligheidsregio-s-november2013.pdf>.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2013). *Beleidsdoorlichting letselpreventie 2008-2012*.

Movisie. *Jaarbericht 2010-2014*. Utrecht: Movisie.

Movisie. *Financiële Verslagen 2011-2014*. Utrecht: Movisie.

Mulier Instituut. *Jaarverslagen 2010-2014*. Utrecht: Mulier Instituut.

Nationaal Lucht- en Ruimtevaartinstituut. *Jaarverslagen 2010-2014*. Amsterdam: NLR.

Nationaal Lucht- en Ruimtevaartinstituut. *Jaarrekeningen 2013-2014*.

Nederlands Forensisch Instituut. *Jaarverslagen 2010-2014*. Rijswijk: NFI.

Nederlands Jeugdinstituut. *Jaarverslagen 2011-2014*. Utrecht: NJi.

Anoniem. [z.j.]. *Notariële akte oprichting stichting wetenschappelijk onderwijs en onderzoek NLDA*.

OECD. (2002). *Frascati Manual. Proposed Standard Practices for Surveys on Research and Experimental Development*. Parijs: OECD publishing.

OECD. (2011). *Public Research Institutions. Mapping Sector Trends*. Parijs: OECD publishing.

Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek. (1969). *Organisatie TNO. Wet, besluiten en statuten*. Den Haag: TNO.

Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek. *Jaarverslagen 2010-2014*. Den Haag: TNO.

Politieacademie. *Jaarverslagen 2010-2014*. Apeldoorn: Politieacademie.

Politieacademie. *Jaarrekeningen 2010-2014*. Apeldoorn: Politieacademie.

Prins, A.A.M.[z.j.]. *SIAMPI final report WP5 health*.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. *Jaarverslagen 2010-2014*. Bilthoven: RIVM.

Rijksoverheid. [z.j.] Overzicht agentschappen rijksoverheid (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rijksoverheid/inhoud/agentschappen/lijst-agentschappen>).

Sociaal en Cultureel Planbureau. *Jaarverslagen 2010-2014*. Den Haag: SCP.

Sociaal en Cultureel Planbureau. (2014). *Sociaal en Cultureel Planbureau – strategisch koers 2015-2020. Werkprogramma 2015*. Den Haag: SCP.

Speelman, H. en S. Angelino. (2006). *Vernieuwing van de publieke kennisinfrastructuur van Nederland. Eindrapportage inzake de niet-universitaire kennisinfrastructuur*. Delft: TNO.

Speelman, H. & K. Maas. (2010). *De publieke kennisinfrastructuur van Nederland op hoofdlijnen*. Delft: TNO.

Steen, J. van (2009). *De Nederlandse publieke onderzoeksinstituten – Feiten en Cijfers 2*. Den Haag: Rathenau Instituut.

Steen, J. van. (2015). *Totale Investerings in Wetenschap en Innovatie (TWIN) 2013-2019, Feiten en Cijfers 14*. Den Haag: Rathenau Instituut.

Stichting Consument en Veiligheid. *Jaarverslag 2010*. Amsterdam: Stichting Consument en Veiligheid.

Stichting Wetenschappelijk Onderwijs en Onderzoek NLDA. *Jaarverslagen 2012-2014*. Breda: NLDA.

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid. [z.j.]. *Statuten*. Den Haag: SWOV.

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid. *Jaarverslagen 2010-2014*. Leidschendam: SWOV.

TNO. (1969). *Organisatie TNO. Wet, Besluiten en Statuten*. Den Haag: TNO.

Toolen, A. van der. (2009). Bacteriënjagers en andere verhalen. Bilthoven: RIVM. p. 95-103.

Tops, P. & R. van der Wal. (2010). *Kennis is macht, doch meer dan kennis is karakter. Een kleine geschiedenis van het politieonderwijs*. Apeldoorn: Politieacademie.

Trimbos-instituut. *Jaarrekeningen 2010-2014*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Trimbos-instituut. (2015). *Focus op de geestelijke gezondheid*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Unesco. (1978). *Recommendation concerning the international standardisation of statistics on science and technology*. Parijs.

VeiligheidNL. *Jaarverslagen 2011-2014*. Amsterdam: VeiligheidNL.

VeiligheidNL. *Jaarrekeningen 2012-2014*. Amsterdam: VeiligheidNL.

Vilans. *Jaarverslagen 2010-2014*. Utrecht: Vilans.

Vilans. (2014). *Werkprogramma 2015. Kenniscentrum voor langdurige zorg*. Utrecht: Vilans.

Visitatiecommissie WODC. (2014). *Het WODC als baken in feiten-gedreven justitieel en veiligheidsbeleid. Maar een nieuwe balans tussen wetenschap, beleid en uitvoering voor de toekomst?* Den Haag: WODC.

Wageningen UR. *Jaarverslagen 2010-2014*. Wageningen: WUR.

Wouters, A. & H. Bakker. (2014). *Onderweg naar nieuwe verhoudingen. Onderzoek VWS-kennisfunctie langdurige zorg, WMO en Jeugdzorg*. Den Haag: ABDTOPConsult.

Eerdere afleveringen van Feiten en Cijfers / Facts and Figures (in volgorde van verschijnen:

F&C 1	Steen, J. van (september 2008) <i>De Nederlandse Universiteiten – Feiten en Cijfers 1</i> . Den Haag: Rathenau Instituut (ook beschikbaar in het Engels).
F&C 2	Steen, J. van (februari 2009) <i>De Nederlandse publieke onderzoeksinstituten – Feiten en Cijfers 2</i> . Den Haag: Rathenau Instituut (ook beschikbaar in het Engels).
F&C 3	Meulen, B. van der, J. Dawson, J. van Steen (februari 2009) <i>Organisatie en governance van wetenschappelijk onderzoek, een vergelijking van zes landen – Feiten en Cijfers 3</i> . Den Haag: Rathenau Instituut.
F&C 4	Steen, J. van (april 2011) <i>Overzicht Totale Onderzoek Financiering (TOF) 2009-2015</i> . Den Haag: Rathenau Instituut.
F&C 5	Steen, J. van (april 2012) <i>Overzicht Totale Onderzoek Financiering (TOF) 2010-2016</i> . Den Haag: Rathenau Instituut.
F&C 6	Chiong Meza, C. (april 2012) <i>De Nederlandse universiteiten 2012</i> . Den Haag: Rathenau Instituut (ook beschikbaar in het Engels).
F&C 7	Goede, M. de, R. Belder, J. de Jonge (april 2013) <i>Academische carrières en loopbaanbeleid</i> . Den Haag: Rathenau Instituut (ook beschikbaar in het Engels).
F&C 8	Steen, J. van (maart 2013) <i>Totale Onderzoek Financiering 2011-2017</i> . Den Haag: Rathenau Instituut.
F&C 9	Drooge, L. van, S. de Jong, M. Faber, Don D. Westerheijden (mei 2013) <i>Twintig jaar onderzoeksevaluatie (met bijlage)</i> . Den Haag: Rathenau Instituut (ook beschikbaar in het Engels).
F&C 10	Horlings, T. Gurney, J. Deuten, L. van Drooge (november 2013) <i>Patenten van kennisinstellingen</i> . Den Haag: Rathenau Instituut.
F&C 11	Steen, J. van (maart 2014) <i>Totale Investerings in Wetenschap en Innovatie 2012-2018 (TWIN)</i> . Den Haag: Rathenau Instituut (ook beschikbaar in het Engels).
F&C 12	Chiong Meza, C., J. van Steen & J. de Jonge (augustus 2014) <i>De Nederlandse universitaire medische centra</i> . Den Haag: Rathenau Instituut (ook beschikbaar in het Engels).
F&C 13	Goede, M. de & L. Hessels (november 2014) <i>Drijfveren van onderzoekers</i> . Den Haag: Rathenau Instituut
F&C 14	Steen, J. van (2015) <i>Totale Investerings in Wetenschap en Innovatie 2013-2019 (TWIN)</i> . Den Haag: Rathenau Instituut (ook beschikbaar in het Engels).
F&C 15	De Jonge, J. (november 2015), <i>Vertrouwen in de Wetenschap 2015</i> . Den Haag: Rathenau Instituut
F&C 16	Dorst, H., Deuten, J. en Horlings, E. (februari 2016), <i>De Nederlandse wetenschap in de European Research Area</i> . Den Haag: Rathenau Instituut

